

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE
VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA
ZA 2016. GODINU**

Podgorica, februar 2017.

SADRŽAJ

UVOD	3
STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	3
POSLOVI STRUČNE SLUŽBE	3
SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI.....	3
PRIPREMNI POSTUPAK	3
IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA	4
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE	4
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI.....	4
IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2016. GODINU	5
IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA	5
PRIPREMNI POSTUPAK	5
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA	5
DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA	9
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD	10
IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA.....	10
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE	11
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA.....	11
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD	23
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI.....	24
PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA	24
SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA.....	26
DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA I DRUGIM PITANJIMA IZ DOMENA RADA STRUČNE SLUŽBE, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	27
DAVANJE MIŠLJENJA O ZAKONSKIM/PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSU NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	28
SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA.....	28
UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA.....	29
PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA	30
IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2016. GODINI.....	31

UVOD

STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba pomaže državnim tužilaštvima način da načelnik i samostalni savjetnici (socijalni radnik, specijalni pedagog ili psiholog), po zahtjevu državnog tužioca, obavljaju poslove u vezi pripremnog postupka, postupka izricanja i izvršavanja alternativnih mjera i krivičnih sankcija i postupka krivičnopravne zaštite djece propisane Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku – ZOPPMUKP (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine), Pravilnikom o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/12) i drugim relevantnim propisima.

POSLOVI STRUČNE SLUŽBE

SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI

PRIPREMNI POSTUPAK

- Procjena snaga maloljetnika i kriminogenih rizika u odnosu na lični, porodični i obrazovni nivo i sačinjavanje stručnog mišljenja o osnovanosti primjene člana 66 – Odbacivanja krivične prijave iz razloga pravičnosti, člana 69 – Uslovljeni oportunitet, člana 76 – Načelo cjelishodnosti, ZKPPMUKP
- Davanje stručnog mišljenja o izricanju i izboru alternativnih sankcija prema maloljetnicima; nadzor nad izvršavanjem vaspitnih naloga kroz saradnju sa centrima za socijalni rad i ustanovama/organizacijama u kojima se sprovede vaspitni nalozi; sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovedenih vaspitnih naloga (ZKPPMUKP, član 75; Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Učestvovanje u prikupljanju podataka u pripremnom postupku (ZKPPMUKP, član 73) i ispitivanju maloljetnika u toku istrage i prikupljanju podataka o krivičnom djelu, u toku dokaznog postupka, posebno kada to zahtijeva specifični stručni pristup u odnosu na psihofizički status i sposobnosti maloljetnika (ZKPPMUKP, član 74).
- Učestvovanje u procjeni i obavljanju nadzora nad zadržavanjem i određivanjem pritvora u izviđaju (ZKPPMUKP, član 64)
- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja u vezi predlaganja primjerene maloljetničke sankcije (ZKPPMUKP, član 78 – Prijedlog državnog tužioca da se maloljetniku izrekne krivična sankcija)
- Davanje nalaza i mišljenja o primjeni maloljetničkih sankcija za mlađa punoljetna lica (ZOPPMUKP, član 40, 41)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovođenja vaspitnih mjera, o opravdanosti produžetka, zamjene, obustave mjere, po zahtjevu tužioca (ZOPPMUKP, član 99 – Obustava izvršenja i izmjena odluke o vaspitnim mjerama)
- Obilazak maloljetnika smještenih u ustanovama, zajedno sa državnim tužiocem i/ili po nalogu tužioca; sačinjavanje mišljenja o uslovima boravka maloljetnika u ustanovama (vaspitna ustanova, maloljetnički zatvor) i djelotvornosti mjere koja se sprovodi (ZOPPMUKP, Glava peta – Kontrola izvršenja krivičnih sankcija)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE

- Prikupljanje podataka o ličnim i porodičnim prilikama djeteta na čiju je štetu izvršeno krivično djelo ili djeteta svjedoka i davanje mišljenja o daljem postupanju u odnosu na okolnosti koje su doprinijele ili bile od uticaja na izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta ili na bezbjednost djeteta te obavješćavanje centra za socijalni rad o tome (ZOPPMUKP, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se ne pominje Stručna služba, nego „stručno lice“; Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list, br. 57 od 18. avgusta 2009, 49/10, 47/14/, čl. 289 – Pribavljanje podataka o okrivljenom: „Državni tužilac će prije završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom... po potrebi, državni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koji se tiču njegove ličnosti... može odrediti zdravstvene preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog“)
- Pružanje stručne pomoć kod ispitivanja djeteta svjedoka ili djeteta na čiju je štetu izvršeno krivično djelo kroz pripreme djeteta za ispitivanje, davanje mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i učešće u ispitivanju, u postupcima koji prethode odlučivanju o podizanju optužnice ili obustavi istrage (ZOPPMUKP, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se ne pominje Stručna služba, nego „stručno lice“)
- Obavješćavanje centara za socijalni rad o potrebi preduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti maloljetnika kada se u toku postupka prema maloljetniku uoči da postoji takva potreba (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP,)

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- Sklapanje sporazuma sa javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim i drugim organizacijama o sprovođenju vaspitnih naloga (ZOPPMUKP, Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Saradnja s centrima za socijalni rad, školama i drugim javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim stručnim službama (ZOPPMUKP, član 46, stav 4)
- Prikupljanje, obrada, statistička analiza, kontrola i priprema statističkih podataka iz djelokruga rada Stručne službe

- Vođenje evidencije izrečenih alternativnih mjera (shodno ZOPPMUKP, član 101 i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama)
- Analiza stanja i kretanja kriminaliteta maloljetnika i odraslih učinitelja krivičnih djela na štetu djece (statusi djeteta; statusi odraslih učinioaca krivičnih djela na štetu djece; vrste krivičnih djela; kriminalni recidiv; kritična mjesta u lokalnim zajednicama)
- Saradnja sa lokalnim zajednicama u cilju praćenja izvršenja mjera i sankcija prema maloljetnicima i njihovim porodicama, kao i praćenja stanja i kretanja kriminaliteta djece, kriminaliteta odraslih prema djeci i iniciranja relevantnih preventivnih programa
- Učešće u radu tijela za zaštitu prava djece i mladih, izradi propisa vezanih za zaštitu prava djece, mladih i porodice
- Učešće u različitim oblicima stručnog usavršavanja i stručnim skupovima

IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2016. GODINU

U toku 2016. godine u Stručnoj službi je zaposlen jedan službenik, načelnik Stručne službe – socijalni radnik, a, u periodu od tri mjeseca, radio je i savjetnik II – psiholog.

IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA

PRIPREMNI POSTUPAK

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

Sva državna tužilaštva imaju obučene državne tužioce za maloljetnike i mogućnost korišćenja specijalizovanih, opštih i administrativnih kapaciteta Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, shodno ZOPPMUKP. Kapacitete Stručne službe koristi manje od polovine državnih tužilaštava, neka tužilaštava koriste samo konsultativne telefonske razgovore, rješavajući predmete koji se odnose na djecu/maloljetnike putem višedecenijske prakse - osloncem na centar za socijalni rad, a kapacitete Stručne službe samo kod najsloženih predmeta.

Državni tužioci u postupku odlučivanja o postupanju i primjeni krivičnih sankcija (vaspitne mjere, kazna maloljetničkog zatvora, mjere bezbjednosti) u pravilu pribavljaju nalaz i mišljenje organa starateljstva (koji često i ne sadrži prijedlog za izricanje konkretne mjere prema maloljetniku), shodno ZOPPMUKP, članu 73 ("tužilac za maloljetnike obavezno pribavlja mišljenje organa starateljstva") i članu 54 ("o svakom pokretanju postupka prema maloljetniku državni tužilac za maloljetnike će obavijestiti organ starateljstva), a od Stručne službe po procijenjenoj potrebi (član 73, "Utvrdjivanje ovih činjenica i okolnosti /prikupljanje podataka u pripremnom postupku/državni tužilac za maloljetnike može povjeriti i stručnoj službi").

I u postupku odlučivanja o primjeni alternativnih mjera državni tužilac u pravilu pribavlja nalaz i mišljenje organa starateljstva, a od Stručne službe po procijenjenoj potrebi.

Kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, tužilac Stručnoj službi najčešće samo dostavlja svoju odluku o upućivanju na postupak posredovanja i/ili rješenje o odbacivanju krivične prijave, koje potvrđuje da je maloljetnik ispunio dogovorenu obavezu (ZOPPMUKP, Glava 6 - Primjena vaspitnih naloga). To znači da se državni tužilac već odlučio i za primjenu i za vrstu alternativne mjere, bez nalaza i mišljenja Stručne službe (član 13 - Izbor i primjena vaspitnog naloga, stav 4: „Prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga državni tužilac za

maloljetnike sarađuje sa organom starateljstva, odgovarajućom ustanovom ili organizacijom, posrednikom, pedagogom, psihologom ili drugim stručnim licem koji mogu pružiti odgovarajuća obavještenja o maloljetniku, odnosno primjeni vaspitnog naloga“, a ne navodi se Stručna služba).

Samo za vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada ZOPPMUKP je propisao da tužilac prije odlučivanja pribavi mišljenje Stručne službe, a kod svih vaspitnih naloga traženje mišljenja Stručne službe je više u vezi izbora ustanove/organizacije u kojoj će se vaspitni nalog izvršavati, nego što se od Stručne službe traži mišljenje kako o uslovima na strani konkretnog maloljetnika za primjenu alternativne mjere, tako i o izboru njemu najprimjerenije alternativne mjere.

U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, kako kod onih koji su izvršili krivično djelo, tako i kod djece na čiju su štetu učinjena krivična djela ili su svjedoci krivičnih djela, Stručna služba se periodično, usmenim putem, obraćala tužilaštvima. Na taj način se promovise podrška Stručne službe kako državnom tužiocu, tako i maloljetniku/djetetu i njegovim roditeljima u krivičnom postupku. Tako su u postupcima koji se tiču maloljetnih učinioaca krivičnih djela, u 2016. godini državni tužioci, shodno članu 46 i 73 ZOPPMUKP, zatražili učešće Stručne službe, putem davanja nalaza i mišljenja, za 17 maloljetnika/mlađih punoljetnih lica, što je manje nego u 2015. godini kada je zatražen nalaz i mišljenje za 26 lica.

U 2016. godini državni tužioci za maloljetnike su zatražili nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnim postupcima za:

- 16 maloljetnika,
- 1 mlađe punoljetno lice za krivično djelo koje je izvršilo kao stariji maloljetnik.

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2016. godini, je zatražilo 5 osnovnih državnih tužilaštava i to:

- ODT Berane (za 1 maloljetnika, koji je izvršio dva krivična djela)
- ODT Herceg Novi (za 3 maloljetnika),
- ODT Kolašin (za 4 maloljetnika),
- ODT Nikšić (za 2 maloljetnika),
- ODT Podgorica (za 5 maloljetnika i 1 mlađe punoljetno lice koje je izvršio krivično djelo kao stariji maloljetnik),

i Više tužilaštvo Podgorica (za 1 maloljetnika).

Uočava se da je nalaz Stručne službe, zatražen kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja (10, a jedan maloljetnik je izvršio dva krivična djela sa elementima nasilja), nego kod krivičnih djela sa elementima krađe (5) ili kod krivičnog djela ugrožavanje saobraćaja (3).

TABELA 1: Prikaz zahtjeva za uključenje Stručne službe prema krivičnim djelima koje su počinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Laka tjelesna povreda	152	1		1
2.	Zlostavljanje	166a	2		2
3.	Obljuba sa djetetom	206	1		1
4.	Krađa	239	1		1
5.	Teška krađa	240	2		2
6.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	1		1
7.	Oduzimanje vozila	248	1		1
8.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	2		2
9.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	3	1	2
10.	Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti	376	2		2
11.	Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu	399a	1		1
12.	Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija	403	1		1
Ukupno			18	1	17

Takođe, u većini slučajeva nalaz Stručne službe je zatražen za dječake (16; 1 dječak je izvršio 2 krivična djela), a raspon godina maloljetnih učinoca krivičnih djela iznosi od 14 do 17 godina.

TABELA 2: Prikaz zahtjeva za uključenje Stručne službe prema polu i uzrastu maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	2	0	2
2.	15 godina	6	0	6
3.	16 godina	6	1	5
4.	17 godina	3	0	3
Ukupno		17	1	16

U krivičnom postupku prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela, u 2016. godini, Stručna služba je svojim nalazom i mišljenjem inicijalno preporučila:

- Za 9 maloljetnika krivičnu sankciju i to:
 - Pojačani nadzor od strane zakonskog zastupnika (za 1 maloljetnika, za krivično djelo uništenje i oštećenje tuđe stvari, čl. 253 st. 1 u vezi čl. 23 Krivičnog

zakonika Crne Gore-KZCG), što je zatim predložio i državni tužilac za maloljetnike

- Pojačani nadzor od strane organa starateljstva (za 3 maloljetnika: za 2 maloljetnika zbog krivičnog djela zlostavljanje, čl. 166a st. 1 u vezi st. 23 KZCG, a za 1, zbog krivičnog djela uništenje i oštećenje tuđe stvari, čl. 253 st. 1 u vezi čl. 23 KZCG), što je zatim predložio i državni tužilac za maloljetnike
- Pojačani nadzor uz dnevni boravak vaspitnoj ustanovi Centar Ljubović (za 1 maloljetnika, zbog krivičnog djela oduzimanje vozila, čl. 248 st. 1, KZCG, recidiv), što je zatim predložio i državni tužilac za maloljetnike
- Posebne obaveze – redovno pohađanje škole i osposobljavanje za određeno zanimanje (za 1 maloljetnika, za krivično djelo nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi, čl. 339a, KZCG), što zatim nije predložio državni tužilac za maloljetnike, nego je izrekao vaspitni nalog redovno pohađanje škole i obavljanje društveno korisnog rada
- primjenu člana 61 KZCG - mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika (za 3 maloljetnika, što je zatim izrekao državni tužilac za maloljetnike za 2 maloljetnika: jednom od njih za krivično djelo obljava s djetetom, član 206 stav 1 KZCG; a drugom je zbog bjekstva izrečen pritvor, državni tužilac nije prihvatio prijedlog Stručne službe za zamjenu pritvora primjenom člana 61 ni prijedlog za izricanje vaspitne mjere upućivanje u ustanovu nezavodskog tipa, obzirom da se vaspitna mjera upućivanje u ustanovu zavodskog tipa izvršava u ZIKS-u te je maloljetniku u daljem postupku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, koja se takođe izvršava u ZIKS-u, za krivično djelo prevara iz člana 244 stav 1 KZCG i krivično djelo krađa iz člana 239 stav 1 KZCG; za 1 maloljetnika je predložena zamjena mjere pritvora sa primjenom člana 61 i zatim izricanje vaspitne mjere pojačanog nadzora u porodici oca, što zatim nije predložio državni tužilac za maloljetnike, nego upućivanje u ustanovu nezavodskog tipa, za krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, čl. 403 st. 3 KZCG i krivično djelo napada na službeno lice u vršenju službene dužnosti, čl. 376 st. 3 u vezi st. 1 KZCG)
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada, za 5 maloljetnika, što je zatim izrekao državni tužilac za maloljetnike
- za 3 maloljetnika obrada je prenijeta u 2017. godinu (1 maloljetnik, za krivično djelo krađa, čl. 240, KZCG, zahtjev za obradu od 22.12.2016; i 2 maloljetnika, za krivično djelo nasilničko ponašanje, čl. 339, KZCG, zahtjev za obradu od 27.12.2016.)

Od 6 vaspitnih naloga izrečenih prema 6 maloljetnika za koje je zatražen nalaz Stručne službe u 2016. godini, 4 maloljetnika su uspješno realizovala vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, o čemu je Stručna služba dostavila nalaz i mišljenje državnom tužiocu (u Herceg Novom, Kolašinu, Nikšiću i Podgorici), na osnovu čega su donijete odluke o odbacivanju krivične prijave.

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada izrekli su: ODT Herceg Novi (1, za krivično djelo ugrožavanje javnog saobraćaja, čl. 339 st. 1 KZCG), ODT Kolašin (1 maloljetnik, za krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 st. 2 u vezi st. 1 KZCG), ODT Nikšić (1 maloljetnik, za krivično djelo krađa, čl. 239 st. 1 KZCG) i ODT Podgorica (3 maloljetnika, krivično djelo napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti, čl. 376 KZCG; teška krađa, čl. 240 st. 1 tč. 3 KZCG; nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi, čl. 339a KZCG).

Jedan maloljetnik je odbio primjenu vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole (nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi, čl. 339a KZCG, ODT Podgorica), za kojeg je Stručna služba prethodno predložila primjenu krivične sankcije i to posebne obaveze: redovno pohađanje škole i osposobljavanje za određeno zanimanje, te je sačinjen i izvještaj Stručne službe o primjeni vaspitnog naloga sa preporukom za izricanje krivične sankcije, što je zatim predložio i državni tužilac, bez izjašnjavanja o vrsti krivične sankcije.

Jedno mlađe punoljetno lice, koje je izvršio krivično djelo kao stariji maloljetnik, je prekinulo sa sprovođenjem vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog rada (ODT Podgorica, za krivično djelo napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti, čl. 376 KZCG), te je sačinjen nalaz Stručne službe sa preporukom za izricanje krivične sankcije (pojačani nadzor uz dnevni boravak u JU Centar Ljubović).

U 2016. godini 7 maloljetnika je nastavilo i završilo sa primjenom vaspitnih naloga, koji su im izrečeni u 2015. godini i to:

- 3 maloljetnika su izvršavala vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim, a postignuti sporazum o izvinjenju je postignut, a o obeštećenju putem povraćaja oduzete robe ili putem novčanog obeštećenja u vrijednosti oduzete robe nije izvršen (ODT Bijelo Polje, za krivično djelo krađa, čl. 239 st. 1 KZCG)
- 1 maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog – redovno pohađanje škole (ODT Herceg Novi, za krivično djelo ugrožavanje krađa, čl. 239 KZCG)
- 3 maloljetnika su izvršavala po dva vaspitna naloga (ODT Podgorica, 1 za krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG; 2 za nasilničko ponašanje, čl. 339 KZCG): obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole, od kojih su 2 maloljetnika uspješno realizovala oba vaspitna naloga, a 1 maloljetnik je realizovao jedan vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada (vaspitni nalog – redovno pohađanje škole nije izvršen jer je maloljetnik napustio je redovno pohađanje škole i vanredno položio razred, započeo radno angažovanje, bez ugovora o radu, zbog čega se nije moglo pristupiti iniciraju zamjene izrečenog vaspitnog naloga vaspitnim nalogom – redovno odlazanje na posao, a maloljetnik je u periodu od 4 mjeseca redovno odlazio na posao i marljivo izvršavao radne obaveze).

Za svih 7 maloljetnika nadležni državni tužioci donijeli odluku o odbačaju krivične prijave.

Stručna služba je u 2016. godini sačinila 17 nalaza kojim je izvršena procjena 17 maloljetnika i preporučena primjena alternativne ili vaspitne mjere, kao i 11 nalaza o primjeni ukupno 13 vaspitnih naloga izrečenih u 2016. godini i 7 nalaza o primjeni ukupno 7 vaspitnih naloga, čija je primjena započeta u 2015. i nastavljena u 2016. godini

DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA

Shodno članu 101 ZOPPMUKP, provjera podataka o izrečenim alternativnim mjerama od Stručne službe zatražena je za 100 maloljetnika, dok je to u 2015. zatraženo za 53 maloljetnika (ODT Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje), u 2014. godini, za 50 maloljetnika (ODT Bar; Nikšić; Podgorica), a u 2013. godini nije bilo takvih zahtjeva.

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2016. godini, za 89 maloljetnika, zatražila su osnovna državna tužilaštva:

- Bar (1),

- Cetinje (3),
- Nikšić (48)
- Podgorica (36),
- Ulcinj (1 maloljetnik).

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2016. godini, za 11 maloljetnika, zatražili su centri/odjeljenja bezbjednosti:

- Bijelo Polje (5)
- Kotor (2)
- Pljevlja (3)
- Ulcinj (1).

Provjera da li je maloljetniku već izricana alternativna mjera se najčešće traži u postupku koji prethodi izricanju alternativne mjere (opomene). Putem zatražene provjere, kroz propisanu evidenciju koju vodi Stručna služba, tužilaštvu i policiji su dati podaci da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera, o vrsti izrečene mjere, uspjehnosti njene primjene.

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

U dva krivična predmetu, u kojem su za 2 maloljetnika procijenjene i predložene vaspitne mjere, koje odgovaraju njihovom najboljem interesu, Stručna služba je procijenila i da treba obavijestiti nadležni centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika, sa čime se državni tužilac saglasio. U jednoj porodici su uočeni višestruki problemi (život u oskudici, slabi stambeni uslovi, gubitak jednog roditelja, rizična briga o djeci, slaba postignuća svo petoro djece u porodici, nasilje u porodici), a u drugoj popustljiv roditeljski stil vaspitanja, bez postavljanje pravila i granica u ponašanju maloljetnika, slabe roditeljske kompetencije, zbog čega je preporučljivo pružanje usluga roditeljima iz domena rada centra za socijalni rad i/ili preduzimanje drugih mjera porodično-pravne zaštite.

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

Stručna služba je izvršila po jedan obilazak 2 maloljetnika u vaspitnoj ustanovi JU Centar „Ljubović“ u Podgorici, smještenih primjenom člana 61 ZOPPMUKP - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika do okončanja pripremnog postupka ili do okončanja sudskog postupka, na osnovu prijedloga nadležnog državnog tužioca (ODT Nikšić i Više državno tužilaštvo Podgorica), uz razmjenu informacija sa Stručnom službom Višeg suda u Podgorici.

Izvršen je obilazak 2 maloljetnika u pritvoru, u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija-ZIKS, Zatvor Podgorica i u Zatvoru Bijelo Polje, u cilju davanja nalaza i mišljenja za 2 maloljetnika u pripremnom postupku, za potrebe ODT Nikšić i ODT Berane. S tim u vezi ostvarena je saradnja sa nadležnim sudijom za maloljetnike Osnovnog suda u Nikšiću i Osnovnog suda u Beranama, kao i sa Stručnom službom Višeg suda u Podgorici i u Bijelom Polju.

Uz saglasnost predsjednika Višeg suda u Podgorici, izvršen je neposredni uvid u uslove boravka maloljetnika u pritvorskim prostorijama Istražnog zatvora u Podgorici. Uočena je slaba opremljenost i skučenost prostorije u kojoj boravi maloljetnik, kao i da osoblje ZIKS-a ulaže odgovarajući trud da u datim mogućnostima učini zatvorske uslove što primjerenim maloljetnicima, uz opštepoznatu činjenicu da boravak maloljetnika u pritvoru podrazumijeva zajednički boravak sa odraslim pritvorenim licima. Trud i briga zatvorskog osoblja za pritvorena maloljetna lica su uočeni i u Zatvoru Podgorici i u Bijelom Polju. U konsultaciji sa nadležnim državnim tužiocem i sudijom za maloljetnike, ukazano je: na uslove boravka maloljetnika u

pristupu; da tokom boravka u pritvoru od strane ZIKS-a nije obezbijedeno pružanje kontinuirane psihosocijalne podrške maloljetniku (od strane psihologa ili drugog odgovarajućeg stručnog lica koji je dodatno obučan za rad sa djecom u sukobu sa zakonom ni generalno), kako bi se procijenili i prevenirali rizici lišenja slobode; sugerisano je da se isto obezbijedi, shodno kapacitetima ZIKS-a; kao i da se maloljetniku obezbijedi pristup njemu primjerenim obrazovnim i rekreativnim sadržajima koje obezbjeđuje ZIKS, usmjeravanje na učenje (i shodno članu 63 ZOPPMUKP). Kako ZIKS ne obezbjeđuje pružanje kontinuirane psihosocijalne podrške ni tretman maloljetnika u pritvoru, Stručna služba je obišla 1 pritvorenog maloljetnika u Zatvoru u Podgorici u četiri navrata (dva puta radi postupka procjene i dva puta u cilju pružanja psihosocijalne podrške i pripreme za učenje i vanredno polaganje razreda), a maloljetnik je proveo 2 mjeseca u pritvoru. Drugi maloljetnik je proveo 1 mjesec u pritvoru u Zatvoru Bijelo Polje i Stručna služba ga je obišla jednom, u postupku procjene za potrebe pripremnog postupka.

U oba slučaja je preporučena zamjena izrečene mjere pritvora sa mjerom smještaja u vaspitnu ustanovu nezavodskog tipa JU Centar „Ljubović“ u Podgorici (član 61 ZOPPMUKP), kako bi se spriječio negativni uticaj pritvora i odraslih lica koji su smješteni u Istražni zatvor i drugih zatvorenih lica sa kojima maloljetnik boravi i/ili dolazi u kontakt i omogućila odgovarajuća podrška i pomoć od strane stručnih lica JU Centar „Ljubović“, kao i stručna procjena, koja se može zatražiti prilikom upućivanja maloljetnika. Takođe, ukazano je i da pritvor podstiče negativnu popularnost i identifikaciju sa (punoljetnim) izvršiocima krivičnih djela, stvaranje kontakata sa odraslim pritvorenim licima, koji se nastavljaju i nakon izlaska iz pritvora.

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U postupcima koji se tiču djece na čiju su štetu učinjena krivična djela (djeca oštećena lica) i prema djeci koja su svjedoci krivičnih djela učinjenih na štetu djece, u 2016. godini, državni tužioci su, shodno članu 46 i 92 ZOPPMUKP, zatražili učešće Stručne službe za 26 djece (dijete je osoba koja nije navršila 18 godina), dok su to u 2015. uradili za 8 djeca.

Dok je broj djece za koju je zatraženo angažovanje Stručne službe u 2016. godini više nego trostruko uvećan, kapacitete Stručne službe i dalje koristi manje od polovine državnih tužilaštava, neka tužilaštava koriste samo konsultativne telefonske razgovore, rješavajući predmete koji se odnose na djecu/maloljetnike putem višedecenijske prakse - osloncem na centar za socijalni rad, a kapacitete Stručne službe koriste kod najsloženih predmeta. Slično je i kod postupka procjene djeteta žrtve (djeca oštećena lica) za davanje svjedočkog iskaza i procedure audiovizuelnog saslušanja primjerenog sposobnostima i potrebama djece.

TABELA 3: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nadležnom tužilaštvu

R. br.	Opština	Organ		Status djeteta		Primjena AVI		
		ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	Da	Ne	U toku
1.	Bar							
2.	Berane							
3.	Bijelo Polje							
4.	Cetinje							
5.	Herceg Novi							
6.	Kolašin	2		2		2		
7.	Kotor							
8.	Nikšić	3		3				3
9.	Plav							
10.	Pljevlja							
11.	Podgorica	19	1	16	4	8	12	
12.	Rožaje	1		1			1	
13.	Ulcinj							
	UKUPNO	25	1	22	4	10	13	3

U 2016. godini nalaz i mišljenje Stručne službe su zatražila 4 osnovna državna tužilaštva, u 22 krivična predmeta i Više državno tužilaštvo u Podgorici, u 1 predmetu i to:

- ODT Kolašin (1 predmet; ukupno 2 djece su žrtve-oštećena lica)
- ODT Nikšić (3 predmeta; ukupno 2 djece su žrtve, a 1 od to dvoje je žrtva u dva krivična predmeta)
- ODT Podgorica (17 predmeta: ukupno 15 djece su žrtve, a 4 djece su svjedoci krivičnih djela učinjenih na štetu djeteta)
- ODT Rožaje (1 predmet; 1 dijete žrtva)
- VDT Podgorica (1 predmet; 1 dijete žrtva)

Na taj način izvršena je procjena i pružena podrška Stručne službe za ukupno 26 djece (od kojih se 1 dijete pojavljuje kao žrtva u dva krivična predmeta).

TABELA 4: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta žrtve/svjedoka

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZCG	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2
2.	Protivpravno lišenje slobode	162	1		1
3.	Zlostavljanje	166a	1		1
4.	Obljuba sa djetetom	206	1		1
5.	Nedozvoljene polne radnje	208	2	2	
6.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	4	3	1
7.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	5	3	2
8.	Teška krađa	240	1		1
9.	Razbojnička krađa	241	1		1
10.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1	1	
11.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2	2	
12.	Nasilničko ponašanje	399	1		1
13.	Nedefinisano krivično djelo - fizičko nasilje		2	1	1
14.	Nedefinisano krivično djelo - seksualno nasilje		2	2	
Ukupno			26	14	12

Prevladavaju krivična djela sa elementima nasilja (21), kako fizičkog, tako i seksualnog i emocionalnog.

U 4 slučaja krivično djelo nije bilo definisano, već sumnja da je na štetu djeteta izvršeno krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti i to sumnja na fizičko i seksualno nasilje.

TABELA 5: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta žrtve/svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela na štetu djeteta

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno djece	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	6 godina	1	1	
2.	7 godina	1		1
3.	8 godina	4	3	1
4.	9 godina	2	1	1
5.	10 godina	3	1	2
6.	11 godina	1	1	
7.	12 godina	5	1	4
8.	13 godina	2	2	
9.	14 godina	3	2	1
10.	15 godina	2	1	1
11.	16 godina	1	1	
12.	17 godina	1		1
Ukupno		26	14	12

Nalaz Stručne službe podjednako je tražen za djevojčice i za dječake, a raspon uzrasta djece je bio od 6 do 17 godina.

TABELA 6: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta za saslušanje u krivičnom postupku

Rb. Br.	Peporuka Stručne službe	Ukupno djece	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se dijete sasluša	20	9	11
2.	Da se dijete ne saslušava	6	5	1
UKUPNO		26	14	11

Nalazom Stručne službe je preporučeno da se ne saslušava 6 djece (od ukupno 26), što je državni tužilac prihvatio i to: 1 dijete sa razvojnim smetnjama sa produženom traumatizacijom (žrtva krivičnog djela ugrožavanje javnog saobraćaja, član 339 KZCG); 2 djece su žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici, član 220 KZCG, svjedočki iskaz ih uvodi u konflikt lojalnosti, visoku anksioznost, što ugrožava njihovo psihičko zdravlje; 2 djece su žrtve krivičnog djela oduzimanje maloljetnog lica, član 217 KZCG i s tim u vezi emocionalnog zlostavljanja uslijed roditeljske manipulacije djetetovim osjećanjima, a jedno od to dvoje djece je žrtva i krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici, član 220 KZCG. Raspon njihovih godina je od 6 do 13.

Stručna služba se uključila u krivični postupak putem: davanja nalaza i mišljenja kod postupka procjene djeteta žrtve za davanje svjedočkog iskaza; podrške prilikom direktnog saslušanja djece; i u procesu audiovizuelnog saslušanja primjerenog sposobnostima i potrebama djece.

Stručna služba se u praksi zalaže da se saslušanje djece pred državnim tužiocem o okolnostima prijavljenog krivičnog djela (dijete žrtva i dijete svjedok) obavi putem djeci najprimjerene audiovizuelne tehnike, kako bi se djeca zaštitila od ponavljanja iskaza i s tim u vezi moguće ponovne viktimizacije i traumatizacije, uz prethodnu pripremu djece i pomoć Stručne službe kako bi razgovor bio stručno prilagođen sposobnostima i potrebama djece i postupku koji se vodi, olakšalo davanje iskaza, kao i uz prisustvo zakonskog zastupnika (sa kojim dijete ima uspostavljen odnos povjerenja i bez kolizije interesa) i centra za socijalni rad.

Za saslušanje djece putem audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, su potrebne dvije prostorije, kako bi dijete bilo u jednoj prostoriji sa predstavnikom Stručne službe ili drugim odgovarajućim stručnim licem, koje ispituje dijete (shodno zahtjevima državnog tužioca za maloljetnike, prilagođenim sposobnostima i potrebama djeteta), a u drugoj, tehnički povezanoj prostoriji borave tužilac, advokat, prevodilac, zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, koji mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja predstavnik Stručne službe ili drugo odgovarajuće stručno lice i intervenišu posredstvom tužioca.

Audiovizuelno snimanje djece se počelo i obavljati, na inicijativu Stručne službe, u ODT Podgorica počevši od maja 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za snimanje djece (bez čekaonice za djecu), pa je tu obavljeno audiovizuelno snimanje razgovora sa djecom uz podršku Stručne službe za: 1 dijete u postupku pred Višim državnim tužilaštvom u Podgorici, 7 djece u postupku pred ODT Podgorica, raspon godina od 7 do 15.

Takođe, Stručna služba se zalaže, obzirom da državni tužilac rukovodi istragom, za razmatranje pitanja o saslušanju djeteta pred Centrom bezbjednosti jer se dijete saslušano pred policijskim inspektorom u pravilu ponovo saslušava u tužilaštvu, nerijetko se ponovo saslušava i prilikom različitih ljekarskih pregleda, u centru za socijalni rad, na sudu. Cjelishodnije bi bilo pred Centrom bezbjednosti saslušati odraslu osobu koja prijavljuje krivično djelo na štetu djeteta, djetetove roditelje i osobe kojima se dijete povjerilo, a zatim u tužilaštvu snimiti djetetov iskaz, primjenom audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, za šta su potrebne dvije fizički odvojene i komunikacijski povezane prostorije. Na taj način bi se obezbijedilo da dijete svjedoči samo jednom, putem djetetu primjerene audiovizuelne tehnike.

Položaj djeteta u krivičnom postupku je složen, kako zbog djetetovih razvojnih sposobnosti i vrste krivičnog djela učinjenog na njegovu štetu, tako i zbog djetetovog odnosa sa izvršiocem krivičnog djela i podnosiocem krivične prijave.

TABELA 7: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema krivičnim djelima izvršenim na štetu djeteta koja su učinili djetetovi srodnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZ CG	Pol učinioca		Srodstvo sa djetetom				Ukupno
			muški	ženski	otac	majka	ujak	dalji srodnik	
1.	Obljuba sa djetetom	206	1				1		1
2.	Nedozvoljene polne radnje	208	1					1	1
3.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	2	2	1	3			4
4.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	4	1	4	1			5
5.	Nedefinisano krivično djelo - fizičko nasilje		1		1				1
Ukupno			9	3	6	4	1	1	12

Od ukupno 26 učinioca krivičnih djela na štetu djeteta, njih 12 je u odnosu srodstva sa djetetom, češće otac (6), nego majka (4) ili drugi srodnici. Jedan od učinioca krivičnih djela je maloljetnik (krivično djelo obljuba sa djetetom, član 206 KZCG)

TABELA 8: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema krivičnim djelima izvršenim na štetu djeteta koja su učinila lica koja nisu u srodstvu sa djetetom

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZCG	Pol učinioca		Učinioc – poznato lice					Učinioc- nepoznato lice	Ukupno
			Muški	Ženski	Ukupno poznatih	Komšija	Partner djeteta	Poznanik	Nastavnik		
1.	Teška tjelesna povreda	151	2		2	2					2
2.	Protivpravno lišenje slobode	162	1							1	1
3.	Zlostavljanje	166 a	1							1	1
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	1		1	1					1
5.	Teška krađa	240	1							1	1
6.	Razbojnička krađa	241	1		1	1					1
7.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1							1	1
8.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2							2	2
9.	Nasilničko ponašanje	399	1		1	1					1
10.	Nedefinisano krivično djelo - fizičko nasilje			1	1				1		1
11.	Nedefinisano krivično djelo - seksualno nasilje		2		1		1	1			2
UKUPNO			13	1	8	5	1	1	1	6	14

Od ukupno 26 učinioaca krivičnih djela na štetu djeteta, njih 14 nije u odnosu srodstva sa djetetom, češće se radi o licima koja su poznata djetetu (8), nego o nepoznatim licima (6), a gotovo svi učinioци krivičnog djela su muškog pola (13). Svi učinioци krivičnih djela su punoljetna lica.

Krivičnu prijavu je najčešće podnio jedan od roditelja djeteta i to u podjednakom broju očevi (9) i majke (11).

Za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva Stručna služba je, u saradnji sa svim državnim tužilaštvima, prikupila i sistematizovala podatke o postupcima koji su u 2016. godini vođeni za zaštitu prava djece (dijete je osoba koja nije navršila 18 godina) od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i svih oblika iskorišćavanja. Prikupljanje podataka je izvršeno shodno postojećim mehanizmima tužilaštava za prikupljanje podataka: o djeci-oštećenim licima i djeci svjedocima u krivičnim djelima učinjenim na štetu djece ne postoji baza podataka, jer se predmeti vode po učinioциma krivičnih djela. To znači da su podaci pribavljeni pretraživanjem upisnika, koji ne omogućavaju detaljan prikaz postupanja i zaštite djece pred tužilaštvom i da je za izdvajanje podataka bilo potrebno odvajanje i pretraživanje pojedinačnih predmeta, po najmanje 28 vrsta krivičnih djela. Na taj način dobijeni su podaci da je za zaštitu prava djece od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i svih oblika iskorišćavanja u 2016. godini ukupno formirano 353 predmeta. Najviše postupaka za krivična djela na štetu djece je bilo pred ODT: Podgorica (77); najmanje pred ODT Plav (8), zatim pred Višim državnim tužilaštvom u Podgorici (4), a pred Višim državnim tužilaštvom u Bijelom Polju nije bilo ni jednog takvog postupka.

TABELA 9: Pregled krivičnih djela na štetu djece po tužilaštvima

Čla n KZ CG	Krivično djelo	ODT													VDT
		Bar	Berane	Bijelo Polje	Cetinje	Herceg Novi	Kolašin	Kotor	Nikšić	Plav	Pljevlja	Podgorica	Rožaje	Ulcinj	Podgorica
143	Ubistvo														1
146	Ubistvo djeteta pri porođaju												1		
151	Teška tjelesna povreda							2	3		1	4	1	1	
152	Laka tjelesna povreda		1	1		2	3		5	1					
153	Učestvovanje u tuči													1	
162	Protivpravno lišenje slobode											1			
166a	Zlostavljanje						1			1		2			
168	Ugrožavanje sigurnosti								1	1			1		
204	Silovanje														1
206	Obljuba sa djetetom														1
208	Nedozvoljene polne radnje	2				2						2		1	
211	Dječja pornografija				1						1				
216	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	1		1				1					1		
217	Oduzimanje maloljetnog lica	12	1		1	2	2	4	8			12		1	
219	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	1				1		1	5	1					
220	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	1	1		2	3		2	2		2				
221	Nedavanje izdržavanja	25	11	13	9	24	2	20	22	3	4	55	10	1	
301	Omogućavanje uživanja opojnih droga					1		1							
327	Izazivanje opšte opasnosti										1				
338	Teška djela protiv opšte sigurnosti												1		
339	Ugrožavanje javnog saobraćaja			2			5				2		3	7	
348	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja		1	2		3	1						1	2	1
399	Nasilničko ponašanje							2		1		1			
BROJ PREDMETA		42	15	19	13	38	14	33	46	8	11	77	19	14	4
UKUPNO PREDMETA		353													

TABELA 10: Pregled broja predmeta i učinioaca, oštećene djece i svjedoka po tužilaštvima

OPŠTINE	ODT-broj predmeta	VDT-broj predmeta	Broj punoljetnih učinioaca KD	Broj maloljetnih učinioaca KD	Broj oštećene djece	Broj djece svjedoka	Broj djece - audiovizuelno saslušana
Bar	42		42		53	15	1
Berane	15		15		20		
Bijelo Polje	19		19		19	5	5
Cetinje	13		13		10	4	4
Herceg Novi	38		35	3	61	4	
Kolašin	14		12	3	18		7
Kotor	33		28	5	40		
Nikšić	46		38	8	46		11
Plav	8		5	10	10		
Pljevlja	11		10	1	15	3	
Podgorica	77	4	81	4	101	1	1
Rožaje	19		16	3	25		
Ulcinj	14		9	5	17		
UKUPNO	349	4	323	42	435	32	29

U navedenim predmetima broj punoljetnih učinioaca krivičnih djela na štetu djece je 323, broj maloljetnih učinioaca je 42, broj oštećene djece je 435, broj djece svjedoka u krivičnim djelima izvršenih na štetu djeteta je 32.

TABELA 11: Pregled broja predmeta i učinioca, oštećene djece i djece svjedoka po vrsti krivičnog djela

Član KZ CG	Krivično djelo	Broj punoljetnih učinioca KD	Broj maloljetnih učinioca KD	broj oštećene djece	broj djece svjedoka	broj djece - audiovizuelno saslušana	ODT - predmeti	VDT - predmeti
143	Ubistvo	1		1	1			1
146	Ubistvo djeteta pri porođaju	1		1			1	
151	Teška tjelesna povreda	3	9	12		2	12	
152	Laka tjelesna povreda	5	8	13	1	5	13	
153	Učestvovanje u tuči		1	1			1	
162	Protivpravno lišenje slobode	1		1			1	
166a	Zlostavljanje	5	4	4		2	4	
168	Ugrožavanje sigurnosti	1	2	3		1	3	
204	Silovanje	1		1				1
206	Obljuba sa djetetom		2	1		1		1
208	Nedozvoljene polne radnje	6	1	8	3	1	7	
211	Dječja pornografija	2		1			2	
216	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	4		4			4	
217	Oduzimanje maloljetnog lica	43		47	2	6	43	
219	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	10		11		1	9	
220	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	13		15	20	6	13	
221	Nedavanje izdržavanja	199		270			199	
301	Omogućavanje uživanja opojnih droga		2	2	1		2	
327	Izazivanje opšte opasnosti	1	0	1			1	
338	Teška djela protiv opšte sigurnosti	1	0	1			1	
339	Ugrožavanje javnog saobraćaja	16	3	20	2	2	19	
348	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	10	1	13	2	2	10	1
399	Nasilničko ponašanje		9	4			4	
UKUPNO		323	42	435	32	29	349	4

Broj djece koja su saslušana putem audiovizuelne tehnike je 29. Ovom broju treba dodati 9 djece koja su saslušana putema audiovizuelne tehnike u ODT Podgorica (uz pomoć Stručne službe je putem audiovizuelne tehnike saslušano 8 djece; 1 dijete je saslušano uz pomoć Centra za socijalni rad Podgorica pa je ukupni broj djece koja su u 2016. godini saslušana putem audiovizuelne tehnike 38.

Djeca su saslušana putem audiovizuelne tehnike u vezi sljedećih krivičnih djela učinjenih na štetu djece:

- čl. 151 KZCG, teška tjelesna povreda
- čl. 152 KZCG, laka tjelesna povreda
- čl. 166a KZCG, zlostavljanje

- čl. 168 KZCG, ugrožavanje sigurnosti
- čl. 206 KZCG, obljuba s djetetom
- čl. 208 KZCG, nedozvoljene polne radnje
- čl. 217 KZCG, oduzimanje maloljetnog lica
- čl. 219 KZCG, zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica
- čl. 220 KZCG, nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici
- čl. 339 KZCG, ugrožavanje javnog saobraćaja
- čl. 348 KZCG, teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja

Audiovizuelna oprema za snimanje iskaza djece je donirana od strane UNICEF-a za potrebe devet tužilaštava 2013. godine, u periodu intenzivne podrške UNICEF-a Vladi Crne Gore u reformi maloljetničkog pravosuđa.

Donirana audiovizuelna oprema je opredijeljena za korišćenje u tužilaštvima i instalirana u kancelarijama koje imaju i drugu radnu svrhu, na sljedeći način:

- audiovizuelnu opremu za snimanje djece, na način da dijete razgovara sa predstavnikom Stručne službe/stručnim licem u jednoj prostoriji, uz prethodni dogovor predstavnika Stručne službe i tužioca i komunikaciju tokom razgovora sa djetetom, ostali uključeni u postupak su u drugoj prostoriji iz koje mogu da čuju/vide dijete i preko tužioca intervenišu, posjeduju ODT Podgorica, Nikšić i Bijelo Polje.
- audiovizuelnu opremu za snimanje djece posjeduju još ODT Bar, Ulcinj, Pljevlja, Berane (koja je namijenjena i saslušanju djece u postupcima pred ODT u Plavu i u Rožajama); i Više državno tužilaštvo u Podgorici.

Audiovizuelna oprema za snimanje djece je opremljena tzv. ambijentalnim mikrofonom i radio-vezom, što ne obezbjeđuje potrebni kvalitet zvučnog snimka ni u trenutku snimanja i neophodne komunikacije između predstavnika Stručne službe i državnog tužioca ni prenos zvuka, posebno kada govori dijete mlađeg uzrasta i/ili koje je ranjivije i/ili traumatizovano ni u kasnijim fazama postupka (pravljenje transkripta, prikazivanje snimka na sudu) i predstavlja dodatni rizik za retraumatizaciju djeteta.

Prostorije za snimanje djece su opredijeljene u opšte poznatim nedostajućim prostornim kapacitetima svih tužilaštava. Otuda ni u jednom tužilaštvu ne postoje čekaonice za djecu (koje štite djecu od izloženosti pogledima, pitanjima drugih; sa sadržajima primjerenim djeci; stručnom podrškom).

TABELA 12: Pregled odluka po vrsti krivičnog djela učinjenog na štetu maloljetnika

Član KZ CG	Krivično djelo	Odrasli učinioци						Maloljetni učinioци				
		Optužni prijedlog	Postupak u toku	Izviđaj	Odbačaj	Ustupljen	Nema podataka	Pripremni postupak u toku	Opomena	Prijedlog za izricanje sankcije	Odbačaj	Ustupljen
143	Ubistvo	1										
146	Ubistvo djeteta pri porođaju	1										
151	Teška tjelesna povreda	2		1				5		1	2	
152	Laka tjelesna povreda	4			1				2	1	1	
153	Učestvovanje u tuči							1				
162	Protivpravno lišenje slobode			1								
166a	Zlostavljanje	2		3					2	2		
168	Ugrožavanje sigurnosti	1							1			
24	Silovanje				1							
206	Obljuba sa djetetom									2		
208	Nedozvoljene polne radnje	5			1			1				
211	Dječja pornografija	1	1									
216	Vanbračna zajednica sa maloljetnikom	3			1							
217	Oduzimanje maloljetnog lica	10	2	4	19	7	1					
219	Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica	2			8							
220	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	7			6							
221	Nedavanje izdržavanja	117	9	25	39	2	7					
301	Omogućavanje uživanja opojnih droga							1				1
327	Izazivanje opšte opasnosti				1							
338	Teška djela protiv opšte sigurnosti	1										
339	Ugrožavanje javnog saobraćaja	9			7					2		1
348	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	7	2		1							1
399	Nasilničko ponašanje							6		1	2	
BROJ LICA		173	14	34	85	9	8	14	5	9	5	3
UKUPNO ODRASLI		323										
UKUPNO MALOLJETNI		36										
UKUPNO LICA		359										

Kod odraslih učinioца, najčešće izvršeno krivično djelo je nedavanje izdržavanja, čl. 221 (199 lica, broj oštećene djece je 270, sa izrečenih 117 optuženja, 39 odbačaja) i oduzimanje maloljetnog lica, čl. 217 (43 lica, broj oštećene djece je 47, sa izrečenih 10 optuženja, 19

odbačaja); zatim ugrožavanje saobraćaja, čl. 339 (16 lica, broj oštećene djece je 17, sa zrečenih 9 optuženja, 7 odbačaja).

Kod maloljetnih učinioaca najčešće je izvršeno krivično djelo je nasilničko ponašanje, čl. 399 (9 maloljetnika, izrečena 2 odbačaja i 7 pokrenutih pripremnih postupaka) i teška tjelesna povreda, čl. 151 (8 maloljetnika, izrečena 2 odbačaja i 6 pokrenutih pripremnih postupaka).

TABELA 5: Trajanje postupka pred tužilaštvom

TRAJANJE POSTUPKA U DANIMA	Punoljetni izvršioci	Maloljetni izvršioci
MAX DANA	274	150
MIN DANA	1	1
PROSJEČNO DANA	49	39
NEMA PODATAKA	85	7

Trajanje postupaka u predmetima odraslih učinioaca krivičnih djela je od 1 do 274 dana (prosječno 49); a kod maloljetnih učinioaca od 1 do 150 dana (prosječno 39 dana), s tim da za 92 predmeta nisu dostavljeni precizni podaci (predmet je u radu i dr.).

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

U 2 krivična predmeta (2 djece za koje postoji sumnja da su na njihovu štetu izvršena krivična djela) nadležni centri za socijalni rad (Rožaje, Nikšić, Bar) su zatražili nalaz Stručne službe.

U 3 predmeta od strane Stručne službe je procijenjena i preporučena porodično-pravna zaštita za 3 djece za koje postoji sumnja da su na njihovu štetu izvršena krivična djela (u 3 porodice živi ukupno 10 djece), odnosno da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djece, shodno nadležnostima centara za socijalni rad, sa čime se saglasio nadležni tužilac.

Stručna služba u takvim predmetima uvijek inicira i prihvata razmjenu nalaza i mišljenja sa institucijama koje postupaju u zaštiti prava djeteta, uz isticanje primarnog cilja – najoptimalnija, sveobuhvatna zaštita djeteta.

Dešava se da se za isto dijete, istovremeno, vodi više postupaka, pred više institucija u kojima se dijete iznova ispituje:

- izviđaj/krivični postupak u tužilaštvu zbog prijave zlostavljanja djeteta od strane jednog roditelja
- izviđaj/krivični postupak u tužilaštvu zbog krivičnog djela oduzimanje maloljetnog lica, uključujući i teško, ali ipak dokazivu manipulaciju djetetovim osjećanjima
- procjena Stručne službe tužilaštva (podnožnost i priprema za svjedočenje)
- postupak razvoda braka ili postupak izmjene odluke o vršenju roditeljskog prava
- izvršni postupak za predaju djeteta roditelju, shodno privremenoj mjeri/odluci suda
- u centru za socijalni rad (procjena, savjetovanje)
- pred sudskim vještacima
- u sudskom postupku
- procjena Stručne službe suda,

čime se bespotrebno ponavljaju ispitivanja i pocjene i djeteta i njegove porodice, dijete stavlja u rizik retraumatizacije, a produžava se i trajanje postupaka i razrješenje djetetovih problema.

Stoga je Stručna služba u 4 predmeta formirana zbog sumnje da je na štetu djeteta izvršeno krivično djelo, predložila razmjenu nalaza i mišljenja i sa nadležnim sudijom jer se u sudskom postupku odlučuje i: o vršenju roditeljskog prava; izvršava sudska presuda o vršenju roditeljskog prava (u navedena 4 sudska predmeta se odlučuje o ukupno 10 djece).

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA

U 2016. godini izrečeno je 119 alternativnih mjera, detaljan prikaz slijedi u dijelu Izvještaja o radu Stručne službe naslovljenom „Izvještaj o primjeni alternativnih mjera izrečenih maloljetnim učinocima krivičnih djela u 2016. godini“ (str. 31).

Stručna služba evidentira maloljetnike kojima su izrečene alternativne mjere na način da državni tužioci za maloljetnike i centri bezbjednosti Stručnoj službi dostavljaju kopiju izrečenih odluka. U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, kao i zbog ažurnog vođenja propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i devet vrsta vaspitnih naloga) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se periodično obraća tužilaštvima. Zbog obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, ZOPPMUKP, član 10 i 68) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se obraća i Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Evidentirajući i analizirajući podatke prikupljene iz dostavljenih odluka (Stručnoj službi se ne dostavljaju cjelokupni spisi) uočeno je da često nedostaju podaci: JMBG maloljetnika, nadimak, podaci o školi (naziv škole, obrazovni smjer) i razredu te da li je maloljetnik redovni ili vanredni učenik, ime drugog roditelja, rođeno prezime majke. Takođe, posebno kod analize izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja važan je opis krivičnog djela iz kojeg se vidi da li se radi o vršnjačkom nasilju, primjeni nedozvoljenih sredstava i dr. Ponekad nedostaje datum izvršenja krivičnog djela te se ne može analizirati uzrast na kojem maloljetnici izvršavaju krivična djela. Navedeni podaci bi pružili korisne informacije u cilju praćenja kriminaliteta maloljetnika, povezivanja sa lokalnom zajednicom, odnosno iniciranja i sprovođenja zajedničkih preventivnih i drugih mjera zaštite u zajednici u kojoj maloljetnik živi i školuje se.

Shodno članu 101 ZOPPMUKP i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore br. 42/2012) državna tužilaštva i centri bezbjednosti su dužni da dostavljaju Stručnoj službi odluke o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, sa sljedećim podacima:

- lično ime (nadimak) maloljetnika i njegova oba roditelja
- datum i mjesto rođenja maloljetnika
- JMBG maloljetnika
- zanimanje maloljetnika (uključujući i podatke o školovanju; naziv škole, obrazovni smjer, razred)
- prebivalište
- zakonski okvir krivičnog djela, član zakona, datum izvršenja krivičnog djela

- o alternativnoj mjeri: broj i datum donošenja odluke o alternativnoj mjeri (upućivanje), kao i o vrsti, trajanju, primjeni, zamjeni, ukidanju alternativne mjere, odbacivanju krivične prijave (dostava svih odluka: rješenje o upućivanju; rješenje o primjeni; rješenje o zamjeni; rješenje o ukidanju; rješenje o odbačaju).

U nekoliko slučajeva pokazala se razlika u načinu evidentiranja maloljetnih učinilaca krivičnih djela pa se: maloljetnik koji je izvršio poravnanje za krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP) našao i na evidenciji centara bezbjednosti i osnovnih državnih tužilaštava, a Stručna služba evidentira maloljetnike prema organu koji je primijenio alternativnu mjeru; maloljetnik kojemu je alternativna mjera izrečena u 2015. godini, a sproveda se u 2016. u Stručnoj službi se vodi u evidenciji za 2015. godini (prema datumu izricanja alternativne mjere), a u ODT u 2016. godini (prema datumu kada je mjera realizovana).

Kada je, u postupku posredovanja, prilikom poravnanja maloljetnika sa oštećenim licem sačinjen sporazum o nadoknadi štete davanjem novčanog iznosa, ponekad nedostaje, a potrebno je dostaviti Stručnoj službi i povratnu informaciju o roku izvršenja obaveze te da li je obaveza u potpunosti izvršena (npr. dogovoreno obeštećenje putem davanja novčanog iznosa koji će se isplatiti u ratama) ili kada se radi o drugoj vrsti poravnanja koje zahtijeva praćenje izvršenja (npr. povraćaj ili nadoknada oduzetih predmeta). Navedeno takođe predstavlja sadržaj propisane evidencije o alternativnim mjerama.

S tim u vezi uočava se nedostatak podzakonskog akta koji prati primjenu vaspitnih naloga, odnosno neujednačenost u postupanju. Tako je kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, članom 105 stav 1 ZOPPMUKP, propisano da državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o upućivanju maloljetnika na postupak posredovanja; po prijemu postignutog sporazuma, državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o primjeni vaspitnog naloga, član 106 stav 3. Tako bi se rješenjem o primjeni vaspitnog naloga propisalo šta maloljetnik treba da uradi ili povrdilo da je maloljetnik već izvršio dogovorenu obavezu (član 106 stav 4) – izvinio se oštećenom licu, i to u toku samog postupka posredovanja, što je i najčešći predmet i način poravnanja i praksa postupanja. Članom 106 stav 6, propisuje se da državni tužilac sprovodi postupak izvinjenja maloljednika, kada je izvinjenje predmet poravanja postignut u postupku posredovanja, iz čega proizilazi da su se maloljetnik i oštećeni sporazmijeli da će se njihov spor riješiti izvinjenjem pred državnim tužiocem. Praksa ukazuje da se maloljetnik izvinio oštećenom licu za vrijeme samog postupka posredovanja i da je to opšteprihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike kao uspješno izvršena obaveza maloljetnika, nakon čega se donosi rješenje o odbačaju krivične prijave. Uočava se da nedostaje odluka/rješenje državnog tužioca o postignutom poravnanju, a otuda i teškoće u primjeni i praćenju sprovođenja dogovorene obaveze maloljetnika, posebno kada obaveza maloljetnika nije da se izvini, nego da svojim trudom, radom, novčanim (npr. način uplate novčane nadoknade, u ratama, pribavljanje žiro računa, dostavljanje dokaza o uplati) ili nenovčanim obeštećenjem (npr. farbanje ograde; sadnja polomljenog cvijeća; obavljanje pomoćnih poslova u organizaciji u kojoj je pričinjena šteta) nadoknadi učinjenu štetu, pogotovo kada je dogovoren vremenski rok (npr. u toku dana, mjeseca, više mjeseci). Dešava se da državni tužilac, po prijemu pisanog sporazuma postignutog u postupku posredovanja, čeka na povratnu informaciju o ispunjavanju dogovorene obaveze, maloljetnik i oštećeno lice imaju samo odluku o upućivanju u postupak posredovanja, ne dobijaju odluku o primjeni vaspitnog naloga i ne znaju kako da sprovedu dogovor, a u nekim slučajevima državni tužilac sporazum o poravnanju dostavlja Stručnoj službi ili Stručna služba inicira provjeru nakon dostavljene odluke u upućivanju maloljetnika na postupak poravnanja, što opet zavisi od ažurne dostave odluka, a centar za socijalni rad, kojemu je propisano da prati primjenu vaspitnog naloga, ostaje uskraćen za svaku informaciju.

Takođe, uslijed nedostavljanja Stručnoj službi kompletnih spisa predmeta maloljetnika ili kopija spisa, dešava se da Stručna služba nema informaciju o izrečenom vaspitnom nalogu i obavezi praćenja izvršenja vaspitnog naloga i/ili da nedostaju dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u propisanu evidenciju. Uslijed nedostavljanja ili neblagovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije dolazi do nepotpune evidencije maloljetnika kojima su izrečene alternativne mjere, a ponekad se, u usmenoj komunikaciji, dese i greške u prenošenju informacija. Neuočavanje navedenog donosi rizik pogrešnog evidentiranja i predstavljanja alternativnih mjera generalno, a na pojedinačnom nivou davanje netačnih podataka o konkretnom maloljetniku i s tim u vezi izricanje neadekvanih mjera, kako vaspitnih, tako i porodično-pravnih, socijalnih.

Tokom 2016. godine, Stručna služba je nastavila sa vođenjem dokumentacije, pisane i elektronske evidencije, na osnovu koje je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama, u obliku propisane ukoričene knjige sa formiranim evidencijskim listom sa podacima za svakog maloljetnika, kao i dodatak - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2016. godini. Navedeni poslovi se i dalje obavljaju korišćenjem sopstvenih resursa, a u nedostatku standardizovane baze podataka o maloljetnicima koja je nužna (ne postoji mehanizam za prikupljanje takvih podataka u tužilaštvima).

SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA

U 2016. godini sklopljen još jedan sporazum za sprovođenje vaspitnog naloga obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, sa nevladinom organizacijom (Herceg Novi), što predstavlja ukupni broj od 129 organizacija u kojima se mogu sprovesti navedeni vaspitni nalozi.

S tim u vezi je i nastojanje Stručne službe (od 2013.) da dogovori rješenje problema i jasnu proceduru osiguranja maloljetnika za vrijeme izvršenja vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, na nepristrasan, transparentan i jednak pristup prema svim ponuđačima. Navedeno je i jedan od važnih preduslova kako za samo sklapanje sporazuma, tako i za međusobno povjerenje svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga. Problem je prezentovan u više navrata i u 2016. godini, kao i u pisanoj formi, i Tužilačkom savjetu (05.05.2016.), kao i putem davanja komentara i sugestija na Nacrt Zakona o izmjenama Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (13.05.2016.). Naglašen je i stav da dijete, zbog svoje ranjivosti, ne smije biti manje zaštićeno od odraslih u krivičnom postupku.

Takođe, koristeći se sopstvenim resursima, Stručna služba je u 2015. godini napravila elektronsku evidenciju organizacija sa kojima je sklopljen sporazum o sprovođenju vaspitnih naloga, koja se ažurira, sa čime su upoznata tužilaštva.

Takođe, u cilju obezbjeđivanja uslova za kvalitetnije sprovođenje 3 vrste vaspitnih naloga, i dalje su u primjeni obrasci koje je, u toku 2015. godine, Stručna služba kreirala. Obrasci su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba i to:

- obrazac – dnevnik rada maloljetnika
- obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji, u kojoj se izvršava vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti

- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad

Kroz primjenu vaspitnih naloga, potvrđeno je da obrasci omogućavaju odgovorno i jednostavno vođenje pisane dokumentacije, kao i transparentnost i blagovremeni uvid u sve aktivnosti, svim učesnicima u primjeni vaspitnih naloga. Obrasci su se pokazali posebno značajnim u situaciji bilo kakve poteškoće/problema jer je poteškoća/problem riješen odmah, prema planiranim koracima, čime se jača otvorena i jasna međusobna komunikacija i povezuju svi učesnici u primjeni vaspitnog naloga.

Stručna služba se zalagala i za stvaranje uslova za raspisivanje javnog poziva za prijavljivanje humanitarnih organizacija, fondova ili javnih ustanova kako bi se pristupilo realizaciji vaspitnog naloga - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, na nepristrasan, transparentan i jednak pristup prema svim ponuđačima, kao i u cilju ravnomjerne raspodjele sredstava prijavljenima. Takođe, iako maloljetnici rijetko zarađuju, individualizacija vaspitnog tretmana i preusmjeravanje maloljetnika iz krivičnog postupka nalažu da treba da bude obezbijeđena primjena i ovog vaspitnog naloga u lepezi mjera prema maloljetnicima.

DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA I DRUGIM PITANJIMA IZ DOMENA RADA STRUČNE SLUŽBE, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 28.03.2016. godine, Stručna služba je pripremila i dostavila Ministarstvu pravde Crne Gore Izvještaj o sprovođenju Nacionalnog plana akcije za djecu 2013-2017, za 2015. godinu, u dijelu sprovođenja mjera iz nadležnosti tužilaštva, shodno obavezi iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu.

Dana 14.04.2016. godine, Ministarstvu pravde Crne Gore pripremljen je i dostavljen komentar na ekspertski Nacrt izvještaj misije o pravima djeteta, održane u oktobru 2015. godine, a u vezi zahtjeva Ekspertske misije Prava djeteta Poglavlje 23.

Maj/jun 2016. godine, pripremljene su i dostavljene informacije o primjeni alternativnih mjera u periodu od 2012-2016 godine, za potrebe obuke advokata od strane državnog tužioca, a na poziv Advokatske komore, shodno Programu specijalističke obuke za advokate za oblast maloljetničkog pravosuđa.

Dana 29.08.2016. godine, pripremljena je informacija o radu Stručne službe, za Dnevne Novine.

Dana 07.09.2016. godine, Ministarstvu pravde Crne Gore dostavljen je komentar Stručne službe na ekspertski Izvještaj misije o pravima djeteta, održane u oktobru 2015. godine, a u vezi zahtjeva Ekspertske misije Prava djeteta Poglavlje 23.

Od 01. do 12.12.2016. godine, Stručna služba je koordinirala procesom popunjavanja upitnika o pokazateljima za procjenu trenutnog stanja u oblasti pristupa djece pravdi u tužilaštvima u Crnoj Gori i dala komentar u vezi ključnih pokazatelja. Upitnike sa setom pokazatelja pripremila je Regionalna kancelarija UNICEF-a za Centralnu i Istočnu Evropu i Zajednicu nezavisnih država (CEECIS), sa sjedištem u Ženevi, sa ciljem da pomogne zemljama regiona u praćenju napretka u realizaciji prava djeteta, da se uvide nedostaci u ostvarivanju prava djece i njihovom pristupu pravdi, uporedi i prati stanje u ovoj oblasti u regionu.

DAVANJE MIŠLJENJA O ZAKONSKIM/PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSI NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 13.05.2016. godine, pripremljene su i dostavljene sugestije i komentari Stručne službe na Nacrt Zakona o izmjenama Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, koji je pripremilo Ministarstvo pravde Crne Gore.

SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa **centrima za socijalni rad** u:

- Andrijevići (Područno odjeljenje Centra za socijalni rad Berane)
- Baru
- Budvi (Područno odjeljenje Centra za socijalni rad Kotor)
- Herceg-Novom
- Kolašinu (područno odjeljenje Centra za socijalni rad Mojkovac)
- Kotoru
- Nikšiću
- Podgorici
- Rožajama
- Ulcinju (Područno odjeljenje Centra za socijalni rada Bar)

U aktuelnom postupku prema 2 maloljetnika, Stručna služba je sarađivala sa **JU Centar „Ljubović”**, ustanovom socijalne i dječje zaštite, koja se bavi institucionalnom zaštitom djece u sukobu sa zakonom i djece sa problemima u ponašanju. Takođe, Stručna služba je inicirala razgovor o korišćenju 24-časovnog stručnog nadzora JU Centar „Ljubović” kao alternative pritvoru maloljetnika, odnosno o primjeni člana 61 - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika do okončanja pripremnog postupka ili do okončanja sudskog postupka.

Iniciran je i razgovor o primjeni vaspitne mjere – pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili organizaciji za vaspitanje i obrazovanje maloljetnika (član 23 ZOPPMUKP), kako u JU Centar »Ljubović«, sa državnim tužiocima za maloljetnike, tako i putem davanja nalazi i mišljenja kada je za 2 maloljetnika procijenjena korisnost primjene navedene mjere.

Saradnja ostvarena je i sa **Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija, Zatvor Podgorica i Zatvor Bijelo Polje**, za 2 maloljetnika i 1 mlađe punoljetno lice.

Stručna služba je sarađivala i/ili posjetila **škole** u kojima su maloljetnici izvršili krivično djelo i prema kojima je u toku pripremi postupak, kao i u svrhu sprovođenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole:

- J JU Prva srednja stručna škola, Nikšić
- U Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“, Podgorica
- JU Srednja stručna škola Bar (posredstvom CSR Bar)
- JU Srednja stručna škola „Ivan Goran Kovačić“, Herceg Novi
- JU Srednja stručna škola „Sergije Stanić“, Podgorica
- OŠ „25. maj“, Podgorica

Za vrijeme primjene vaspitnih naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada; redovno pohađanje škole, Stručna služba je izvršila obilazak sljedećih **ustanova i organizacija**:

- Crveni krst Budva
- Crveni krst Crne Gore
- Crveni krst Nikšić
- JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“, Podgorica
- JU Srednja stručna škola „Ivan Goran Kovačić“, Herceg Novi
- JU Srednja stručna škola “Sergije Stanić”, Podgorica
- NVO Juventas, Podgorica
- NVO Nova šansa u Novom
- NVO Sigurna ženska kuća
- Sportski centar Mediteran, Budva

UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA

Dana 26. i 29.01.2016. godine, Stručna služba je nastavila sa učešćem u projektu „**Promocija medijacije i vaspitnih naloga**“, Centra za posredovanje Crne Gore, započetim u 2015. godini, koji se realizuje uz podršku UNICEF-a. Projekat, koji ima višegodišnji kontinuitet i bazično se odnosio na promociju postupka posredovanja u krivičnim postupcima prema maloljetnicima, odnosno na promociju vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim koje se vrši putem posredovanja, u 2015. godini proširen je idejom nosioca projekta da se promoviše i vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada. Stručna služba je uzela učešće u dijelu predstavljanja rada Stručne službe, dosadašnje primjene i promocije svih devet vaspitnih naloga. Zajedno sa predstavnicima Centra za posredovanje Crne Gore, centara bezbjednosti, centara za socijalni rad, suda, tužilaštva, Stručna služba je prisustvovala radnim sastancima u: Cetinju i Kotoru, čime je završena realizacija Projekta.

Dana 21.04.2016. godine, realizovana je stručna posjeta učenika trećih razreda JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“, smjer pravno-administrativni tehničar, Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici. Navedena aktivnost nastavak je višegodišnje dobre saradnje JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ i Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, a ove godine je pridruženo i učešće Stručne službe, kako bi se ukazalo na značaj korišćenja specijalizovanih znanja iz oblasti socijalnog rada, specijalne pedagogije i psihologije, kojim Stručna služba doprinosi da krivični postupci koji se vode prema djeci ili za zaštitu prava djece na čiju su štetu izvršena krivična djela, u najvećoj mogućoj mjeri, budu prilagođeni djeci

Dana 28.04.2016. godine, u Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu, održan je sastanak delegacije “USF for UNICEF“, sa predstavnicima pravosudnog sistema Crne Gore, na kojem je i Stručna služba predstavila svoj rad. Kancelarija “Fonda Sjedinjenih Američkih Država za UNICEF“ organizovala je sastanak kako bi donatorima, delegaciji 12 američkih državljana/državljanke, predstavnika/ca “Fonda Sjedinjenih Američkih Država za UNICEF” i individualnih donatora/ki UNICEF-u u Crnoj Gori, približila program i područja rada UNICEF-a. Na sastanku su predstavljena postignuća reforme maloljetničkog pravosuđa u Crnoj Gori, izazovi u radu sa djecom i daljem unaprijeđivanju maloljetničkog pravosuđa.

Dana 09.06.2016. godine, predstavnici Stručne službe i Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici sastali su se sa delegacijom Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine. Sastanak, posvećen alternativnim mjerama prema maloljetnicima u krivičnom postupku,

organizovan je u okviru studijske posjete koju je iniciralo Ministarstvo pravde Republike Srpske u saradnji sa UNICEF-om u Bosni i Hercegovini.

Dana 15.06.2016. godine, Stručna služba sastala se sa g-đom Bistrom Netkova, ekepertkinjom angažovanom od strane UNICEF-a, koja pruža podršku Ministarstvu pravde Crne Gore u izradi Analize o implementaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici za period od 2010-2015. godine. Tema razgovora je bila dosadašnja primjena Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i pratećeg Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici - Procedure i institucionalna saradnja u vezi s porodičnim nasiljem i nasiljem nad ženama, kao i uloga djeteta u postupku koji se vodi za zaštitu njegovih prava i zaštita djeteta od sekundarne viktimizacije i traumatizacije.

Dana 27.09.2016. godine, Stručna služba je prisustvovala prezentaciji nalaza sprovedenog Regionalnog istraživanja o rasprostranjenosti fenomena djece ulice u Srbiji, Albaniji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Prezentaciju je organizovala NVO Centar za prava djeteta Crne Gore, kao jedna od članica Regionalne mreže za djecu uključenu u život i/ili rad na ulici, čiji je pokrovitelj organizacija Save the Children za sjeverozapadni Balkan.

Dana 17.10.2016. godine, Stručna služba se sastala sa predstavnicom NVO Juventas, koja je inicirala saradnju i zatražila učešće Stručne službe u radu radne grupe za izradu seta jasnih procedura u Dječijem domu „Mladost“, u cilju prevencije i zaštite djece od nasilja, a u okviru projekta „Unaprijeđenje zaštite djece u Dječijem domu Mladost i djece korisnika odabranih NVO-a u Crnoj Gori“. Ovaj Projekat NVO Juventas sprovodi u saradnji sa UNICEF-om, počevši od septembra 2016. godine.

Dana 16.12.2016. godine, Stručna služba je učestvovala u obilježavanju 70. godišnjice osnivanja i djelovanja UNICEF-a i u debati mladih o vršnjačkom nasilju putem interneta, koja je organizovana u okviru kampanje „Zaustavimo nasilje online“, koju sprovodi UNICEF i Vlada Crne Gore u saradnji sa NVO Centar za prava djeteta Crne Gore.

Dana 20.12.2016. godine, Stručna služba je uzela učešće na okruglom stolu „Osnaživanje mladih u riziku od socijalne isključenosti“, koji je organizovala NVO Juventas, u okviru regionalnog projekta „Osnaživanje mladih u riziku od socijalne isključenosti“, koji se sprovodi uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, od januara 2016. do septembra 2019. godine, u šest zemalja Zapadnog Balkana.

PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba kontinuirano priprema i dostavlja informacije o radu i aktivnostima u kojima učestvuje i u kojima je povezana sa zajednicom i relevantnim projektima, za objavljivanje na internet stranici Stručne službe.

IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2016. GODINI

Izvještaj je sačinjen prema evidenciji koju vodi Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, na osnovu dokumentacije koje su dostavila osnovna državna tužilaštva-ODT i Uprava policije, centri bezbjednosti-CB, shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, primjena od septembra 2012.) i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/2012).

Alternativne mjere su posebne mjere predviđene Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, koje izriče nadležni državni tužilac za maloljetnike. On može izreći sljedeće alternativne mjere prema maloljetnicima:

1. Opomenu
2. Vaspitne naloge:
 - a) Poravnanje sa oštećenim
 - b) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
 - c) Uključivanje u određene sportske aktivnosti
 - d) Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada
 - e) Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
 - f) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
 - g) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji
 - h) Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita
 - i) Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

Takođe, ovlašćeni policijski službenik – policajac za maloljetnike, uz odobrenje državnog tužioca, prema maloljetnim učiniocima krivičnog djela može izreći sljedeće alternativne mjere:

1. Opomenu (član 10)
2. Poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68)

U 2016. godini, Stručna služba je evidentirala 113 maloljetnika koji su izvršili 116 krivičnih djela. Prema njima je primijenjeno 119 alternativna mjera i to: 49 opomena i 70 vaspitnih naloga.

Evidentirano je 6 djevojčica i 107 dječaka, a u recidivu su bila 3 dječaka.

Osnovna državna tužilaštva izrekla su ukupno 85 (za 10 manje nego u 2015.), a centri bezbjednosti 34 (za 8 više nego u 2015.) alternativne mjere prema maloljetnicima.

Alternativne mjere izrečene su od strane svih 13 osnovnih državnih tužilaštava, a u 2015. godini je to uradilo 11 ODT. Takođe, alternativne mjere su izrečene od strane 9 centara bezbjednosti, dok je u 2015. godini to uradilo 8 CB.

Osnovna državna tužilaštva su izrekla 34 opomene.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 5 vrsta i to: vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (38); vaspitni nalog – redovno pohađanje škole (2); vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (8); vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1); vaspitni nalog – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita (2), koji je primijenjen po prvi put, počevši od 2012. godine.

Centri bezbjednosti su izrekli 15 opomena i 19 poravnanja za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi.

U 2016. godini 8 maloljetnika je nastavilo sa primjenom vaspitnih naloga, koji su im izrečeni u 2015. godini i to: 1 maloljetnik je izvršavao vaspitni nalog – redovno pohađanje škole; 3 maloljetnika su izvršavala vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim; 3 maloljetnika su izvršavala po dva vaspitna naloga (obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole); prema 1 maloljetniku je primijenjeno poravnanje za krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi.

Slijedi tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2016. godini.

TABELA 1: Primjena alternativnih mjera prema maloljetnicima, prema nadležnom organu

R.Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru	Broj maloljetnika	Broj krivičnih djela	Broj alternativnih mjera
1.	Osnovno državno tužilaštvo - ODT	79	82	85
2.	Centar bezbjednosti - CB	34	34	34
Ukupno		113	116	119

U 2016. godini, u Crnoj Gori, alternativne mjere su primijenjene prema 113 maloljetnika.

Tri maloljetnika su u recidivu na način da su u toku 2016. godine izvršili po dva krivična djela (ODT: Kotor, Nikšić, Podgorica). Tako je 113 maloljetnika izvršilo 116 krivičnih djela.

Prema 3 maloljetnika (ODT: Herceg Novi, Podgorica) izrečena su po 2 vaspitna naloga (za po jedno učinjeno krivično djelo) pa ukupni broj izrečenih alternativnih mjera prema maloljetnicima iznosi 119.

TABELA 2: Vrsta izrečenih alternativnih mjera, prema nadležnom organu

R.Br.	Alternativna mjera	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane ODT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane CB	Ukupno
1.	Opomena	34	15	49
2.	Poravnanje sa oštećenim	38	19	57
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	2		2
4.	Uključivanje u određene sportske aktivnosti			
5.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	8		8
6.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1		1
7.	Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge			
8.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji			
9.	Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita	2		2
10.	Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima			
Ukupno		85	34	119

U 2016. godini, Stručna služba je evidentirala 113 maloljetnika koji su izvršili 116 krivičnih djela. Prema njima je primijenjeno 119 alternativnih mjera i to: 49 opomena; i 70 vaspitnih naloga.

Osnovna državna tužilaštva izrekla su 85 alternativnih mjera prema 79 maloljetnika, od kojih su za 3 maloljetnika izrečene po dvije alternativne mjere (vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada i vaspitni nalog – redovno pohađanje škole; vaspitni nalog – redovno pohađanje škole i vaspitni nalog – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita; vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove i vaspitni nalog – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita), a 3 maloljetnika su izvršila po dva krivična djela.

ODT su izrekla 34 opomene i 51 vaspitni nalog. Od zakonom predviđenih 9, ODT su izrekla 5 vrsta vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim (38 maloljetnika); redovno pohađanje škole (2 maloljetnika); obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (8 maloljetnika); plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1); pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita (2), ovaj vaspitni nalog je primijenjen po prvi put, počevši od 2012. godine i to pred ODT Herceg Novi, putem pohađanja autoškole i polaganja vozačkog ispita.

Od ukupno 38 poravnanja sa oštećenim licem: 32 su primijenjena putem izvinjenja; 2 putem novčanog obeštećenja u iznosu od po 325,00€; 2 putem novčanog obeštećenja u iznosu od po 25,00€; 1 putem novčanog obeštećenja u iznosu od 2.500,00€; 1 putem rada maloljetnika (16 radnih sati u toku jednog mjeseca). Od ukupno 5 maloljetnika koji su dogovorili nadoknadu štete davanjem određenog novčanog iznosa: jedan maloljetnik je sopstvenim radom obezbijedio davanje polovine dogovorenog novčanog iznosa (a polovinu njegov roditelj); za tri maloljetnika nije naznačeno da li je sam maloljetnik obezbijedio dogovoreni novčani iznos ili su to uradili roditelji maloljetnika; za petog maloljetnika je, shodno rješenju o upućivanju na poravnanje sa oštećenim licem, u decembru 2016. postignut sporazum u poravnanju sa oštećenim na način da je dogovoreno da njegovi roditelji davanjem novčanog iznosa od 2.500,00€, u roku od 12 mjeseci, u nejednakim mjesečnim ratama, nadoknade štetu, koju je maloljetnik napravio izvršenjem krivičnog djela. U toku je donošenje rješenja o primjeni vaspitnog naloga, shodno postignutom sporazumu, a vaspitni nalog će se sprovesti tokom 2017. godine.

Većina vaspitnih naloga (46) je uspješno izvršena, 1 vaspitni nalog će se primijeniti u 2017. godini, a 3 maloljetnika nisu uspješno izvršila 4 vaspitna naloga i to:

Jednom maloljetniku su izrečena dva vaspitna naloga: plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (maloljetnik je imao sopstvena novčana sredstva i ovaj vaspitni nalog uspješno izvršio) i pohađanje kursa za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita i to pohađanje autoškole i polaganje vozačkog ispita. Zbog radnog angažovanja maloljetnika i s tim u vezi neometanja njegovih visokih profesionalnih postignuća, ovaj vaspitni nalog nije izvršen uprkos visokoj motivaciji maloljetnika da ispuni obje dogovorene obaveze (postupak je završen odbačajem krivične prijave).

Jednom maloljetniku je izrečen vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada, koji nije izvršen uslijed ličnih i porodičnih teškoća te je podnijet prijedlog za izricanje krivične sankcije.

Jednom maloljetniku su izrečena dva vaspitna naloga: obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole, koja nisu predložena od strane Stručne službe niti je maloljetnik pristupio izvršenju te je državni tužilac za maloljetnike podnio prijedlog za izricanje krivične sankcije. U konkretnom slučaju, maloljetnik je odbio primjenu izrečenih vaspitnih naloga zbog doživljaja da mu je izricanjem vaspitnih naloga učinjena nepravda. Upućivanje na sud odgovara

njegovom uvjerenju pravde i pravednosti, odnosno da će sud pravedno utvrditi ko je učinilac krivičnog djela koje mu je stavljeno na teret.

Centri bezbjednosti su izrekli 34 alternativne mjere, prema 34 maloljetnika. Od zakonom predviđene 2 alternativne mjere, Centri bezbjednosti su primijenili obje i to: 15 opomena i 19 poravnanja za krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi. Putem izvinjenja sprovedeno je 18 poravnanja, a 1 maloljetnik je oštećio oštećeno lice davanjem novčanog iznosa od 10,00€. Nisu dostavljeni podaci da li je maloljetnik sam, iz sopstvenih sredstava, obezbijedio dogovoreni novčani iznos ili su to uradili roditelji maloljetnika

U postupcima pred ODT i CB, nadoknada štete davanjem određenog novčanog iznosa je bila dogovorena sporazumom o poravnanju za ukupno 6 maloljetnika, u sljedećim iznosima: 10,00; 25,00 (za 2 maloljetnika); 235,00 (za 2 maloljetnika); 2.500,00€. Sporazumom o poravnanju nije precizirano da li maloljetnik sam, iz sopstvenih sredstava, obezbjeđuje dogovoreni novčani iznos ili to treba da urade njegovi roditelji, osim za jednog maloljetnika, gdje je to precizirano kao obaveza roditelja.

TABELA 3: Primjena alternativnih mjera – opomena, vaspitni nalog, poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), prema organu koji je izrekao mjeru

R.Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj alternativnih mjera	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj alternativnih mjera
1.	/		Andrijevića	
2.	Bar	13	Bar	4
3.	Berane	4	Berane	2
4.	Bijelo Polje	2	Bijelo Polje	9
5.	/		Budva	
6.	Cetinje	3	Cetinje	
7.	/		Danilovgrad	
8.	Herceg Novi	7	Herceg Novi	
9.	Kolašin	1	Kolašin	
10.	Kotor	14	Kotor	2
11.	/		Mojkovac	6
12.	Nikšić	18	Nikšić	4
13.	Plav	4	Plav	
14.	/		Plužine	
15.	Pljevlja		Pljevlja	5
16.	Podgorica	13	Podgorica	1
17.	Rožaje	4	Rožaje	
18.	/		Šavnik	
19.	/		Tivat	
20.	Ulcinj	2	Ulcinj	1
21.	/		Žabljak	
	Ukupno ODT	85	Ukupno CB	34

U 2016. godini, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane svih 13 osnovnih državnih tužilaštava–ODT, dok je to u 2015. godini uradilo 11 ODT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), izrečeni su u 9 CB/OB, što je za jedan više nego u 2015. godini.

TABELA 4: Primjena alternativne mjere – opomena, prema organu koji je izrekao mjeru

R.Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih opomena	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj izrečenih opomena
1.	/		Andrijevića	
2.	Bar	12	Bar	
3.	Berane	4	Berane	2
4.	Bijelo Polje		Bijelo Polje	6
5.	/		Budva	
6.	Cetinje	1	Cetinje	
7.	/		Danilovgrad	
8.	Herceg Novi	2	Herceg Novi	
9.	Kolašin		Kolašin	
10.	Kotor	2	Kotor	2
11.	/		Mojkovac	
12.	Nikšić	2	Nikšić	
13.	Plav	4	Plav	
14.	/		Plužine	
15.	Pljevlja		Pljevlja	3
16.	Podgorica	1	Podgorica	1
17.	Rožaje	4	Rožaje	
18.	/		Šavnik	
19.	/		Tivat	
20.	Ulcinj	2	Ulcinj	1
21.	/		Žabljak	
Ukupno ODT		34	Ukupno CB	15

U 2016. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava–ODT, alternativna mjera - opomena je izrečena u 10 ODT. Najveći broj opomena izrečen je u ODT Bar (12, od ukupno 34 opomene).

Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena je izrečena u 6 CB/OB. Najveći broj opomena izrečen je u CB Bijelo Polje (6, od ukupno 15 opomena).

TABELA 5: Primjena alternativne mjere - poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68)

R.Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru – poravnanje (član 68)		Broj poravnanja
1.	Odjeljenje bezbjednosti	Andrijevica	
2.	Centar bezbjednosti	Bar	4
3.	Centar bezbjednosti	Berane	
4.	Centar bezbjednosti	Bijelo Polje	3
5.	Centar bezbjednosti	Budva	
6.	Odjeljenje bezbjednosti	Cetinje	
7.	Odjeljenje bezbjednosti	Danilovgrad	
8.	Centar bezbjednosti	Herceg Novi	
9.	Odjeljenje bezbjednosti	Kolašin	
10.	Odjeljenje bezbjednosti	Kotor	
11.	Odjeljenje bezbjednosti	Mojkovac	6
12.	Centar bezbjednosti	Nikšić	4
13.	Odjeljenje bezbjednosti	Plav	
14.	Odjeljenje bezbjednosti	Plužine	
15.	Centar bezbjednosti	Pljevlja	2
16.	Centar bezbjednosti	Podgorica	
17.	Odjeljenje bezbjednosti	Rožaje	
18.	Odjeljenje bezbjednosti	Šavnik	
19.	Odjeljenje bezbjednosti	Tivat	
20.	Odjeljenje bezbjednosti	Ulcinj	
21.	Odjeljenje bezbjednosti	Žabljak	
Ukupno			19

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti, u 5 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP). Poravnanje je primijenjeno prema 19 maloljetnika, najčešće u OB Mojkovac (6).

Shodno postignutom sporazumu o poravnanju, putem izvinjenja sprovedeno je 18 poravnanja, a 1 maloljetnik je obeštetio oštećeno lice davanjem novčanog iznosa od 10,00€ (CB Nikšić). U sporazumu nisu precizirani ni dostavljeni podaci da li je maloljetnik sam, iz sopstvenih sredstava, obezbijedio dogovoreni novčani iznos ili su to uradili roditelji maloljetnika.

TABELA 6: Prikaz primjene alternativnih mjera – vaspitni nalog, prema organu koji je izrekao nalog

R.Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih vaspitnih naloga
1.	Bar	1
2.	Berane	
3.	Bijelo Polje	2
4.	Cetinje	2
5.	Herceg Novi	5
6.	Kolašin	1
7.	Kotor	12
8.	Nikšić	16
9.	Plav	
10.	Pljevlja	
11.	Podgorica	12
12.	Rožaje	
13.	Ulcinj	
Ukupno		51

Od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava-ODT, u 8 OTD izrečen je 51 vaspitni nalog prema 48 maloljetnika (za 3 maloljetnika izrečena su po 2 vaspitna naloga: vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada i vaspitni nalog – redovno pohađanje škole; vaspitni nalog – redovno pohađanje škole i vaspitni nalog – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita; vaspitni nalog – plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove i vaspitni nalog – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita).

Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim izrekla su ODT: Bar (1 poravnanje putem novčanog obeštećenja u iznosu od 2.500,00€); Bijelo Polje (2 poravnanja putem izvinjenja), Cetinje (2 poravnanja putem izvinjenja), Kotor (6 poravnanja putem izvinjenja i 4 poravnanja putem davanja novčanog iznosa, od kojih 2 putem novčanog iznosa od po 235,00€ i 2 putem novčanog iznosa od po 25,00€), Nikšić (14 poravnanja putem izvinjenja i 1 poravnanje putem nadoknade štete radom maloljetnika i to 16 radnih sati u toku jednog mjeseca), Podgorica (8 poravnanja putem izvinjenja).

Po jedan vaspitni nalog - redovno pohađanje škole izrekli su ODT Herceg Novi i ODT Podgorica.

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada izrekli su: ODT Herceg Novi (1), ODT Kolašin (1), ODT Kotor (2), ODT Nikšić (1) i ODT Podgorica (3).

Vaspitni nalog plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove izrekao je ODT Herceg Novi (1).

Vaspitni nalog pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita izrekao je ODT Herceg Novi, prema 2 maloljetnika.

TABELA 7: Prikaz vrsta vaspitnih naloga izrečenih od strane ODT

R.Br.	Vrsta vaspitnog naloga	Broj izrečenih vaspitnih naloga	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Poravnanje sa oštećenim	38	1	37
2.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	2		2
3.	Uključivanje u određene sportske aktivnosti			
4.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	8	1	7
5.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1	1	
6.	Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge			
7.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji			
8.	Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita	2	1	1
9.	Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima			
Ukupno		51	4	47

Od mogućih 9, tužilaštva su izrekla 5 vrsta vaspitna naloga i to: poravnanje sa oštećenim prema 38 maloljetnika; redovno pohađanje škole prema 2 maloljetnika; obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada prema 8 maloljetnika; plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove prema 1 maloljetniku; pohađanje kursa za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita prema 2 maloljetnika.

U 2012 izrečene su 2 vrste vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim i plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove.

U 2013. izrečene su 2 vrste vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim i redovno pohađanje škole.

U 2014. izrečene su 4 vrste vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim; plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove; uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji i uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima.

U 2015. izrečene su 3 vrste vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim; redovno pohađanje škole; i obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada.

TABELA 8: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu

R.Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZCG	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	4		4
2.	Laka tjelesna povreda	152	21		21
3.	Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči i svađi	154	2		2
4.	Zlostavljanje	166a	2		2
5.	Ugrožavanje sigurnosti	168	7		7
6.	Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka	175	2	2	
7.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1
8.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1
9.	Krađa	239	18	1	17
10.	Teška krađa	240	4		4
11.	Razbojništvo	242	6		6
12.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	14		14
13.	Oduzimanje vozila	248	7		7
14.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	7		7
15.	Prikrivanje	256	2		2
16.	Falsifikovanje i zloupotreba kreditnih kartica i kartica za bezgotovinsko plaćanje	260	1	1	
17.	Šumska krađa	324	1		1
18.	Nezakonit lov	325	1		1
19.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1		1
20.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	7	2	5
21.	Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti	376	1		1
22.	Lažno prijavljivanje	388	3		3
23.	Nasilničko ponašanje	399	1		1
24.	Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu	399a	1		1
25.	Sitna prevara u službi, pronevjera i posluga	421a	1		1
Ukupno			116	6	110

U toku 2016. godine 113 maloljetnika izvršilo je 116 krivičnih djela.

Od ukupno evidentiranih, u toku 2016. godine tri maloljetnika su se po dva puta pojavili kao izvršioci krivičnih djela:

1. Jedan maloljetnik se pojavio kao učinioac dva krivična djela krađa, iz člana 239 KZCG, prema njemu je od strane ODT Nikšić primijenjena opomena, zatim vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog rada.
2. Jedan maloljetnik se pojavio kao učinioac dva krivična djela razbojništvo u pokušaju, iz člana 242 KZCG, prema njemu je ODT Kotor je izrekao: vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, poravnanje je izvršeno putem izvinjenja pa vaspitni nalog poravnanje sa

oštećenim, poravnanje je izvršeno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 25,00€.

3. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio dva krivična djela: lažno prijavljivanje iz člana 388 KZCG, prema njemu je ODT Podgorica izrekao opomenu pa vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, poravnanje je izvršeno putem izvinjenja.

Prema dostavljenim podacima, skoro polovina izvršenih krivičnih djela su sa elementima nasilja (55), zatim slijede krivična djela sa elementima krađe (47) pa krivična djela protiv bezbjednosti saobraćaja (7).

Broj krivičnih djela sa elementima nasilja i broj krivičnih djela sa elementima krađe je približan stanju iz 2015. godine, a broj krivičnih djela protiv bezbjednosti saobraćaja je dvostruko manji.

TABELA 9: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilničkog ponašanja, koje su počinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZCG	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	4		4
2.	Laka tjelesna povreda	152	21		21
3.	Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči i svađi	154	2		2
4.	Zlostavljanje	166a	2		2
5.	Ugrožavanje sigurnosti	168	6		6
6.	Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka	175	2	2	
7.	Neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka	176	1		1
8.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1
9.	Razbojništvo	242	6		6
10.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	7		7
11.	Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti	376	1		1
12.	Nasilničko ponašanje	399	1		1
13.	Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu	399a	1		1
Ukupno			55	2	53

U dostavljenim podacima (opis krivičnog djela), bilo je moguće izdvojiti sljedeće oblike vršnjačkog nasilja (24): najčešće udarci pesnicama (10); zatim prijetnje na život i tijelo (2); pa udarci: glavom u glavu, koljenom u stomak, nogom, stezanje za vrat, zamahivanje britvom, korišćenje metalne šipke na rasklapanje, pucanje iz vazdušne puške (nehotice nanijeta povreda), kreiranje lažnog facebook profila, narušavanje privatnosti i dostojanstva (3).

Ostali oblici nasilja (21) koje su maloljetnici izvršili su: udarci pesnicama (4), nogama, lopatom, nožem, britvom, stolicom, staklenom flašom; prijetnje: plastičnim pištoljem (4), telefonom i direktno izrečene prijetnje na život i tijelo (5), zamahivanjem sjekirom, zamahivanje kućnim

predmetima; bacanje petarde na sportskom skupu; lomljenje stakala i bušenje guma na automobilu.

U vezi izvršenja dva krivična djela (čl. 168 i 220 KZCG) uočava se da maloljetnik preuzima ulogu zaštite majke od partnerskog nasilja, što je razvojno neprimjerena uloga i može ukazivati na izostanak sistemske brige o djeci i porodici. U navedenim slučajevima, dva maloljetnika su iskazala prijetnje na život i tijelo majčinom partneru, zamahivanjem kućnim predmetima, sjekirom, verbalnim prijetnjama.

U krivičnim postupcima prema maloljetnicima, u slučajevima primjene fizičkog nasilja, uočava se da maloljetnici (i roditelji), iskazuju doživljaj nepravde i očekivanje da svi učesnici nasilnog događaja budu tretirani podjednako-kao okrivljeni i/ili da normalizuju vršnjačko nasilje. Takođe, kao početak nasilja maloljetnici često prezentuju poglede upućene od strane druge osobe kojima daju značaj izazivanja, neprijateljstva, nakon kojega sami reaguju nasilno prezentujući da su se na taj način branili, bez uvida da odbrana podrazumijeva zaustavljanje, a ne primjenu nasilja. Navedeno je nekad u vezi sa izbjegavanjem preuzimanja lične odgovornosti za sopstveno ponašanje, a često i sa narušenim i/ili niskim samopouzdanjem, što je sve u vezi sa nazavršnim razvojem maloljetnika. Gdje nema dugotrajnijih problema, kod maloljetnika sa navedenim teškoćama je od značaja primjena vaspitnog naloga obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, jer na pozitivan način podstiče postignuća maloljetnika i njegov doživljaj važnosti zbog učešća i doprinosa u okviru svoje lokalne zajednice. Nekada je ovaj vaspitni nalog potrebno poduprijeti još jednim vaspitnim nalogom, koji prati potrebe maloljetnika, a nekada je potrebna dodatna podrška roditeljima i to dugotrajnije savjetovanje roditelja zbog regulisanja porodičnih odnosa, kako partnerskog, tako i roditeljskog, za šta nema prostora u okviru krivičnog postupka. To se odnosi na slučajeve kada je maloljetniku dovoljno izricanje vaspitnog naloga za postizanje pozitivne promjene ponašanja, a roditelji imaju teškoće u vršenju roditeljske i/ili partnerske uloge. Ukazivanje roditeljima na dobrobit dugotrajnijeg savjetovanja roditelja, za maloljetnika i porodicu, roditelji razumiju, sa uvidom da nedostaju odgovarajuće službe za podršku roditeljima u usvajanju vještina kompetentnog roditeljstva i/ili partnerskog odnosa. Nekada je potrebno preispitati način vršenja roditeljskog prava, radi preduzimanja mjera porodično-pravne zaštite iz domena rada centra za socijalni rad.

TABELA 10: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su počinili krivična djela sa elementima nasilja

R.Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo sa elementima nasilja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Ukupno alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Opomena	13	10	23		23
2	Poravnanje sa oštećenim	17	12	29	2	27
3	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	1		1		1
5	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	3		3		3
Ukupno		34	22	56	2	54

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja primijenjeno je manje opomena (23), nego vaspitnih naloga (33). Od zakonom predviđenih 9, primijenjene su 3 vrste vaspitnih naloga. Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (29), je u 25 slučajeva riješeno putem izvinjenja, a u 4 slučaja putem obeštećenja davanjem dogovorenog novčanog iznosa.

U ODT je izrečeno 13 opomena i 17 vaspitnih naloga. Vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim je u 13 slučajeva izvršen putem izvinjenja, a u 4 slučaja putem novčanog obeštećenja (2 maloljetnika u iznosu od po 25,00€; 2 maloljetnika u iznosu od po 235,00€).

Jedan maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog rada (za krivično djelo laka tjelesna povreda, član 152 KZCG, ODT Kolašin), a dva maloljetnika su odbila primjenu vaspitnog naloga.

Jednom maloljetniku je izrečen vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada, koji nije izvršen uslijed ličnih i porodičnih teškoća te je podnijet prijedlog za izricanje krivične sankcije (za krivično djelo napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti, čl 376 KZCG, ODT Podgorica).

Jednan maloljetnik kojemu su izrečena dva vaspitna naloga: obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole je odbio primjenu vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole (za krivično djelo nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi, čl. 339a KZCG, ODT Podgorica), za kojeg je Stručna služba prethodno predložila primjenu krivične sankcije i to posebne obaveze: redovno pohađanje škole i osposobljavanje za određeno zanimanje, te je zatim državni tužilac za maloljetnike podnio prijedlog za izricanje krivične sankcije. U konkretnom slučaju, maloljetnik je odbio primjenu izrečenih vaspitnih naloga zbog doživljaja da mu je izricanjem vaspitnih naloga učinjena nepravda. Upućivanje na sud odgovara njegovom uvjerenju pravde, odnosno da će sud pravedno utvrditi ko je učinilac krivičnog djela koje mu je stavljeno na teret.

Neki maloljetnici su preosjetljivi, veoma im je važno da sačuvaju pozitivnu sliku o sebi, pred sobom, porodicom, drugima, kao i da drugi imaju povjerenje u njih generalno i u njihovo odgovorno ponašanje, čime žele da sačuvaju i pozitivnu sliku svoje porodice, kako kada prihvataju vaspitni nalog, tako i kada iskazuju tvrdnju da nisu izvršili krivično djelo i svoj doživljaj da bi im bila učinjena velika nepravda izricanjem vaspitnog naloga. Faza razvoja i osjetljivost maloljetnika zahtijeva individualizovan pristup kako kod procjene maloljetnika, tako i kod saslušanja, odlučivanja o toku krivičnog postupka i izbora mjere prema maloljetniku. Doživljaj neuvažavanja, nerazumijevanja, nepravde, može povrijediti maloljetnika u psihološkom smislu, izazvati bunt i usmjeriti ga na neadekvatan odgovor i ponašanje, prema sebi i/ili prema drugima.

U CB je izrečeno 10 opomena i 12 vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim, koja su izvršena putem izvinjenja.

TABELA 11: Prikaz krivičnih djela sa elementima krađe koje su učinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Krađa	239	18	1	17
2.	Teška krađa	240	4		4
3.	Razbojnička krađa	241			
4.	Utaja	243			
5.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	14		14
6.	Oduzimanje vozila	248	7		7
7.	Falsifikovanje i zloupotreba kreditnih kartica i kartica za bezgotovinsko plaćanje	260	1	1	
8.	Krađa zaštićenog prirodnog dobra	311			
9.	Šumska krađa	324	1		1
10.	Nezakonit lov	325	1		1
11.	Sitna prevara u službi, pronevjera i posluga	421a	1		1
12.	Krađa oružja i dijela borbenog sredstva	470			
Ukupno			47	2	45

TABELA 12: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima krađe

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo krađa	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	17	5	22	1	21
2.	Poravnanje sa oštećenim	14	7	21	1	20
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4		4		4
Ukupno		35	12	47	2	45

Kod krivičnih djela krađe primijenjen je podjednak broj opomena (22) i vaspitnih naloga (25). Od zakonom predviđenih 9, primijenjene su 2 vrste vaspitnih naloga.

U ODT je izrečeno 17 opomena i 14 vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim, koji su u 12 slučajeva izvršeni putem izvinjenja, u 1 slučaju putem novčanog obeštećenja u iznosu od 2.500,00€, u 12 mjesečnih rata (sporazum je postignut u decembru 2016. i u toku je donošenje odluke o primjeni vaspitnog naloga, čija će se realizacija nastaviti u 2017. godini), a u 1 slučaju obeštećenje je izvršeno radom maloljetnika (ukupno 16 sati rada u toku 1 mjeseca).

U ODT su izrečena 4 vaspitna naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, koja su uspješno izvršena i to u: ODT Kotor za 2 maloljetnika, za krivično djelo teška krađa, član 240 KZCG; ODT Nikšić, za 1 maloljetnika, za krivično djelo teška krađa, član 239 KZCG; ODT Podgorica, za 1 maloljetnika, za krivično djelo teška krađa, član 240 KZCG

U CB je izrečeno 5 opomena i 7 vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim, koji su u 6 slučajeva izvršeni putem izvinjenja, a u 1 slučaju putem novčanog obeštećenja (10,00€).

Uočeno je da su se maloljetnici u jednom slučaju izvinili licu koje nije na direktni način oštećeno krivičnim djelom, a u drugom slučaju, izvinjenjem nisu obuhvaćena sva oštećena lica (npr. za krivično djelo učinjeno na štetu drugih lica, maloljetnik se izvinio svojim roditeljima; za krivično djelo učinjeno na štetu dva lica, maloljetnik se izvinio samo jednom od oštećenih lica). Navedeno problematizuje restituciju, kako proces obnove maloljetnika kroz ulaganje truda da popravi grešku, tako i da osoba koja je pretrpila štetu dobije odgovarajuću nadoknadu i doživljaj brige o žrtvi kroz krivični postupak. Stoga je važno da sporazum postignut u postupku posredovanja dobije verifikaciju putem odgovarajućeg rješenja državnog tužioca o primjeni vaspitnog naloga, kojom se potvrđuje zakonitost, primjerenost i pravednost ponuđene/dogovorene nadoknade štete.

TABELA 13: Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici

R.Br.	Vrsta krivičnog djela	Član KZCG	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	7	2	5
Ukupno maloljetnika			7	2	5

TABELA 14 Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja

R.Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	1		1		1
2.	Poravnanje sa oštećenim	3		3		3
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	1		1		1
4.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	1		1	1	
5.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1		1	1	
6.	Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita	2		2	1	1
Ukupno		9	0	9	3	6

Kod krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja alternativne mjere su izrekla ODT: Herceg Novi, Kotor, Podgorica i Rožaje i to 1 opomenu i 8 vaspitnih naloga. Od zakonom predviđenih 9, primijenjeno je 5 vrsta vaspitnih naloga.

Prema dva maloljetnika izrečena su po dva vaspitna naloga (pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita, uz koji je 1 maloljetniku izrečen i vaspitni nalog - redovno pohađanje škole, a 1 maloljetniku i vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove), tri vaspitna naloga su uspješno realizovana, a jedan nije, zbog radnog angažovanja maloljetnika i s tim u vezi neometanja njegovih visokih profesionalnih postignuća, ovaj maloljetnik nije izvršio jedan od dva izrečena vaspitna naloga.

Jednom maloljetniku je izrečen vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, koji je uspješno realizovan.

Izrečena su i 3 vaspitna naloga poravnanje sa oštećenim, koja su sprovedena putem izvinjenja.

TABELA 16: Prikaz krivičnih djela prema uzrastu i polu izvršioca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	21	2	19
2.	15 godina	37	1	36
3.	16 godina	29	1	28
4.	17 godina	27	2	25
5.	19 godina	1		1
6.	20 godina	1		1
Ukupno		116	6	110

Kao učinioci krivičnih djela u 2016. godini evidentirano je 107 dječaka i 6 djevojčica, a u recidivu su bila 3 dječaka (izvršili su po dva krivična djela u 2016.).

Najviše krivičnih djela su izvršili maloljetnici uzrasta 15 godina (36 dječaka i 1 djevojčica), dok je u 2015. godine najviše krivičnih djela bilo izvršeno na uzrastu od 16 godina (35 dječaka i 4 djevojčice), u 2014. godini najviše je bilo maloljetnika koji su izvršili krivično djelo na uzrastu od 17 godina (33 dječaka).

Alternativne mjere su primijenjene i prema 2 mlađa punoljetna lica, i to: za krivično djelo prikrivanje, član 256 KZCG (izrečena opomena, ODT Herceg Novi); i za krivično djelo teška krađa u produženom trajanju, član 240 KZCG (uspješno izvršen vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, ODT Kotor).

TABELA 17 Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i prebivalištu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)				
R.Br.	Prebivalište maloljetnika	UKUPNO	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1.	Bar	1		1
2.	Kolašin	1		1
3.	Kotor	2		2
4.	Nikšić	3		3
5.	Podgorica	1		1
Ukupno		8	0	8

Evidencija o alternativnim mjerama prema maloljetnicima se vodi od septembra 2012. godine, shodno ZOPPMUKP i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama

Tako je evidentirano 8 maloljetnika koji su u recidivu, koji su, u periodu od 2013. do 2016. godine, izvršili ukupno 18 krivičnih djela i to:

- 12 krivičnih djela sa elementima nasilja:
 - Razbojništvo, član 242 KZCG (2 krivična djela)
 - Razbojništvo u pokušaju, član 242 KZCG (2 krivična djela)
 - Laka tjelesna povreda, član 152 KZCG (5 krivičnih djela)
 - Oštećenje tuđe stvari, član 253 KZCG (1 krivično djelo)
 - Lažno prijavljivanje, član 388 KZCG (2 krivična djela)
- 6 krivičnih djela krađe:
 - Krađa, član 239 KZCG (4 krivična djela)
 - Sitna krađa, član 246 KZCG (2 krivična djela).

Prema 8 maloljetnika koji su u recidivu izrečene su sljedeće alternativne mjere:

1. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio dva krivična djela: krađa, član 239 KZCG (ODT Nikšić je izrekao: vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja pa vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog rada, koji je uspješno izvršen)
2. Jedan maloljetnik je u 2016. ponovio krivično djelo razbojništvo, član 242 KZCG, koje je izvršio i u 2015. (ODT Kotor je izrekao: vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, poravnanje je izvršeno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 150,00€, od strane roditelja maloljetnika pa vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, poravnanje je izvršeno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 235,00€, dijelom od strane zarade maloljetnika, a dijelom od strane roditelja maloljetnika)
3. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio dva krivična djela: razbojništvo u pokušaju, član 242 KZCG (ODT Kotor je izrekao: vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja pa vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 25,00€)

4. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio dva krivična djela: lažno prijavljivanje (ODT Podgorica je izrekao opomenu pa vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja)
5. Jedan maloljetnik je u 2016. ponovio krivično djelo laka tjelesna povreda, član 152 KZCG, koje je učinio i u 2013 i u 2015. (ODT Kolašin je izrekao opomenu; Centar bezbjednosti OB Kolašin je izrekao vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje nije izvršeno; ODT Kolašin je izrekao vaspitni nalog obavljanje društveno korisnog rada, koji je uspješno izvršen)
6. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio krivično djelo krađa, član 239 KZCG , a u 2015. krivično djelo laka tjelesna povreda, član 152 KZCG (ODT Bar je izrekao opomenu).
7. Jedan maloljetnik je u 2016. ponovio krivično djelo laka tjelesna povreda, član 152 KZCG, koje je učinio i u 2015. godini (ODT Nikšić je izrekao vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja).
8. Jedan maloljetnik je u 2016. izvršio krivično djelo sitna krađa, član 246 KZCG, a u 2015. krivično djelo oštećenje tuđe stvari, član 253 KZCG i sitna krađa, član 246 KZCG (CB Nikšić je izrekao: vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je dogovoreno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 150,00€, ali nije izvršeno; vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je dogovoreno putem davanja novčanog obeštećenja u iznosu od 10,00€, koje je izvršeno; vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim, koje je izvršeno putem izvinjenja)

Dobijeni nediferencirani podaci o školovanju maloljetnika ukazuju da se od ukupno 8 maloljetnika, koji su povratnici u vršenju krivičnog djela, 3 maloljetnika školuju u redovnom obrazovnom procesu, 2 vanredno, 1 maloljetnik je prekinuo školovanje u drugom razredu srednje škole, za 1 maloljetnika nema podataka.

Obrazovni status maloljetnika

Kako dostavljeni podaci o školovanju maloljetnika nisu diferencirani, nije bilo moguće precizno razvrstati maloljetnike u obrazovne razrede ni uočiti školske sredine u kojima se češće javljaju problemi u ponašanju maloljetnika ni koliko maloljetnika je prekinulo školovanje (npr. 1 maloljetnik je napustio osnovnu školu, redovan obrazovni program, nakon završenog 6. razreda; 1 maloljetnik se školovao po prilagođenom obrazovnom programu, a napustio je osnovnoškolsko obrazovanje) i/ili se nije školovalo (npr. 1 maloljetnik je nepismen). Za 23 maloljetnika je navedeno da se radi o učeniku, a za 26 maloljetnika nisu dostavljeni podaci o školovanju.

Na navedeni način evidentirano je 87 maloljetnika koji bili ili su još uvijek u obrazovnom procesu. Od tog broja: 59 maloljetnika se školuju, 52 maloljetnika u redovnom sistemu obrazovanja i to: 18 maloljetnika, koji se školuju u osnovnoj školi i 34 maloljetnika koji se školuju u srednjoj školi; a 7 maloljetnika se školuje vanredno. Evidentirano je jedno mlađe punoljetno lice koje je student.

Od evidentiranih 18 maloljetnika koji se školuju u osnovnoj školi, većina pohađa 9. razred (14 dječaka i 1 djevojčica), 1 dječak pohađa 8. razred.

Od evidentiranih 34 maloljetnika koji se školuju u srednjoj školi: 10 dječaka pohađa 1. razred; 12 dječaka pohađa 2. razred; 6 dječaka i 1 djevojčica pohađaju 3. razred; 2 dječaka pohađaju 4. razred.

Dva maloljetnika se školuju specijalizovanoj ustanovi, jedan u osnovnoj, jedan u srednjoj školi.

Maloljetnici kojima su izrečene alternativne mjere u 2015. godini, čija primjena je nastavljena i završena u 2016. godini

U 2016. godini 8 maloljetnika je nastavilo i završilo sa primjenom vaspitnih naloga, koji su im izrečeni u 2015. godini i to:

- 3 maloljetnika su izvršavala vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim, a postignuti sporazum o izvinjenju je postignut, a o obeštećenju putem povraćaja oduzete robe ili putem novčanog obeštećenju u vrijednosti oduzete robe nije izvršen (ODT Bijelo Polje, za krivično djelo krađa, čl. 239 st. 1 KZCG)
- 1 maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog – redovno pohađanje škole (ODT Herceg Novi, za krivično djelo krađa, čl. 239 KZCG)
- Prema 1 maloljetniku je primijenjeno poravnanje za krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi, a postignuti sporazum o novčanom obeštećenju u iznosu od 150,00€ nije izvršen (CB Nikšić, za krivično djelo oštećenje tuđe stvari, čl. 253 KZCG)
- 3 maloljetnika su izvršavala po dva vaspitna naloga (ODT Podgorica, 1 za krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152 KZCG; 2 za nasilničko ponašanje, čl. 339 KZCG): obavljanje društveno korisnog rada i redovno pohađanje škole, od kojih su 2 maloljetnika uspješno realizovala oba vaspitna naloga, a 1 maloljetnik je realizovao jedan vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada (Vaspitni nalog – redovno pohađanje škole nije izvršen jer je napustio je redovno pohađanje škole i vanredno položio razred, započeo radno angažovanje, bez ugovora o radu, zbog čega se nije moglo pristupiti iniciraju zamjene izrečenog vaspitnog naloga vaspitnim nalogom – redovno odlazanje na posao, a maloljetnik je u periodu od 4 mjeseca redovno odlazio na posao i marljivo izvršavao radne obaveze).

Za 7 maloljetnika nadležni državni tužioci donijeli odluku o odbačaju krivične prijave, a za 1 maloljetnika, koji je učinio krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi, dalje vođenje krivičnog postupka zavisi od odluke oštećenog lica.

Navedeno ukazuje na društveno-ekonomski kontekst u kojem odrastaju maloljetnici, a mogućnosti lokalnih zajednica i kapaciteti institucija koje u njima djeluju, kao i fleksibilnost i kreativnost donosioca odluka u primjeni zakona/pravilnika utiču na odabir i primjenu mjera prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim licima.

Načelnica Stručne službe

**Dijana Popović-Gavranović,
dipl. socijalna radnica**